

Rundskriv

Se vedlagt adresseliste

Erstatter tidligere rundskriv
F-01-14, F-01-13, F-07-11
og F-15-10

Nr.	Vår ref	Dato
F-01-15	14/3741 - 72	26.01.2015

Endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning - oppdatert versjon med merknader

Kunnskapsdepartementet fastsatte 31. januar 2007 forskrift om opptak til høyere utdanning (opptaksforskriften) med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (uhl). Forskriften ble sist oppdatert med endringer 19. desember 2014. Det gjøres nå endringer i forskriftens §§ 2-2, 3-1, 3-6, 4-7, 4-9, 4-10, 7-2, 6-10 og 7-8.

Det har vært årlige endringer i forskriften siden 2010, jf. tidligere rundskriv F-01-14, F-01-13, F-07-11 og F-15-10. Siden det nå er fem år siden departementet sist sendte ut en fullstendig versjon av opptaksforskriften med merknader, har departementet i samråd med Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT) utarbeidet en fullstendig forskrift som følger vedlagt. Det er også gjort enkelte endringer i merknadene. Dette rundskrivet inneholder ajourførte merknader.

Endringene i opptaksforskriften og i merknadene skal gjelde fra og med opptak til studieåret 2015- 2016, bortsett fra § 4-7 om økt karakterkrav i matematikk for opptak til grunnskolelærer- og 5-årig lektorutdanning. Dette kravet skal gjelde fra og med opptak til studieåret 2016-2017. Departementet viser også til at det tas sikte på å sette i gang kompensatoriske kurs i matematikk for søkere som ikke oppfyller det økte karakterkravet, men som oppfyller poeng- og karakterkravene etter dagens regelverk med et karaktergjennomsnitt på 3,0 i matematikk. Så snart organisering og tidspunkt for slike kurs er bestemt, vil departementet gjøre rede for dette i et eget brev.

Forslagene til endringer ble sendt på høring i to omganger, 11. juli med høringsfrist 6. oktober

2014 og 3. oktober med høringsfrist 17. november 2014. I tillegg har departementet fastsatt en endring uten offentlig høring. Det siste gjelder § 3-6 der departementet har godkjent at det til bachelorstudium i eurytmi ved Den norske eurytmihøyskolen kan gjøres unntak for krav om generell studiekompetanse for søkere som oppfyller spesielle faglige krav fastsatt av institusjonen. Dette studiet ble akkreditert i 2005 og samtidig klassifisert som kunstutdanning. Samtidig er det også gjort tekniske endringer i denne paragrafen som følge av at Nordisk institutt for Scene og Studio (NISS) er fusjonert og nå er en del av Westerdals – Oslo School of Arts, Communication and Technology.

Det gjøres for ordens skyld oppmerksom på at departementet også har mottatt andre forslag om endringer i opptaksforskriften både i tilknytning til høringen og etterpå. Dette er forslag som etter departementets vurderinger krever høring. De vil derfor bli vurdert i ordinær høring i tråd med opptakskalenderen der det går frem at forslag om endringer skal foreligge senest innen 15. april året før de kan tre i kraft.

Kommentarer til opptaksforskriften

Kommentarer til § 2-1 Generell studiekompetanse - Kunnskapsløftet

Denne bestemmelsen gjelder krav til generell studiekompetanse og berører ikke fastsatte bestemmelser om realkompetanse og dispensasjon.

Generell studiekompetanse er hovedkravet for opptak til høyere utdanning. De fastsatte fagkravene fremgår av første ledd. Fagkravene gjelder enten søkerne har vitnemål fra treårig videregående opplæring, fagbrev/svennebrev eller fyller vilkår som 23/5-søker.

Begrepet *opptaksår* brukes i forskriften om det kalenderår søkeren normalt søker og får tilbud om en studieplass. Dette innebærer konkret at søkere til studier med oppstart i januar, som har søknadsfrist i april, eventuelt november/desember kalenderåret før studiestart, må oppfylle de fastsatte krav, inklusive aldersbestemmelsene, senest innen 31. desember det året søknadsfristen utløper.

Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp uten vitnemål fra videregående opplæring, fagbrev eller svennebrev dersom de kan dokumentere fem års arbeidserfaring og/eller bestått utdanning som til sammen utgjør minimum fem år ("praksiskravet"). Praksiskravet beregnes på grunnlag av faktisk tid som er brukt. Dette innebærer at praksis tilsvarende mer enn heltidsstilling/-utdanning ikke kan inngå i beregningen. Deltidspraksis beregnes etter omregning til heltidspraksis. Skoleår, herunder år i lære (læretid), gir uttelling som hele år.

For søkere som er 23 år og som skal vurderes etter den såkalte 23/5-regelen er bestemmelsen slik at deltidsarbeid kan regnes om til heltid, og at det skal tas hensyn til om søkeren har hatt eller har nedsatt arbeidsevne. Det er en forutsetning at praksis og utdanning til sammen ikke kan overskride 100 % i samme tidsperiode. Det er en forutsetning at søkeren kan dokumentere de fastsatte fagkravene.

Nedsatt arbeidsevne innebærer at man på grunn av sykdom, skade eller lyte, har fått arbeidsevnen nedsatt i en slik grad at man hindres i å beholde eller skaffe seg heltids- eller

deltidsarbeid. Dersom arbeidsevnen er dokumentert delvis nedsatt, er det en forutsetning at gjenværende arbeidsevne har vært nyttet for å få full uttelling.

Søkere kan dokumentere nedsatt eller redusert arbeidsevne ved for eksempel attest fra lege eller kopi av vedtak fra NAV. Opptaksorganet er pliktig til å vurdere om eventuell annen dokumentasjon kan godkjennes.

Fullførte og beståtte fag (enkeltfag) fra videregående opplæring kan inngå i praksiskravet dersom disse fagenes omfang utgjør det samlede årstimekravet til studieprogrammet som fagene inngår i. Fag fra ulike studieprogram kan kombineres, og årstimekravet følger kravet til det studieprogrammet flertallet av timer er tatt i. Enkeltfag ut over ett skoleår kan kombineres tilsvarende timekravet til halvt års utdanning.

Det gjelder egne overgangsregler for søkere med dokumentasjon fra tidligere strukturer i videregående opplæring, jf. kapittel 9.

Beståtte og dokumenterte kurs/emner i høyere utdanning kan gis uttelling i praksiskravet dersom de til sammen utgjør minst 30 studiepoeng.

Fullført og bestått fagskoleutdanning kan inngå i beregningen av praksiskravet. Det samme gjelder dokumentasjon for fullført og bestått årskurs i fagskoleutdanning. Annen utdanning, herunder forkurs til ingeniørutdanning, må være fullført og bestått for å inngå i beregningen av praksiskravet.

Det er en forutsetning at det ikke er stor overlapping med fag/studier som søkeren har fått godkjent som del av opptaksgrunnlaget.

Gjennomført og dokumentert introduksjonsprogram og norskprogram med samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere kan inngå i beregning av praksiskravet, jf. lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

Det forutsettes at retningslinjer for dokumentasjonskrav utarbeides av Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT) i samarbeid med institusjonene.

Kommentarer til § 2-2 Utenlandsk utdanning

GSU-listen (www.nokut.no/no/Utenlandsk-utdanning/Soker/NOKUTssaksbehandling/GSU-lista1/), er utarbeidet av GSU-utvalget, og viser om utenlandsk utdanning er på nivå med norsk videregående skole. Denne listen skal brukes ved opptak av søkere med utdanningsbakgrunn fra utlandet. Søkere kan ikke pålegges å ta fag som er oppfylt gjennom dokumentert videregående opplæring fra hjemlandet. Opptaksorganene skal i slike tilfelle foreta en vurdering av søkerens utdanning i forhold til kravet om generell studiekompetanse.

Krav til engelsk

GSU-listen inneholder utfyllende informasjon om oppfyllelse av fagkravet i engelsk for hvert enkelt land.

Krav til norsk

Søkere med opptaksgrunnlag fra utlandet, som ikke har utdanning på nivå med norsk 3-årig videregående opplæring, og som skal vurderes som 23/5-søkere, jf. § 2-1, kan ikke erstatte fagkravet i norsk (eller annet nordisk språk) med dokumentasjonsalternativene 2, 3, 4 eller 5, eller med norsk/nordisk språk som morsmål.

Til noen studier er det i kapittel 4 fastsatt spesielle opptakskrav med karakterkrav i norsk. Dokumentasjon av norsk på grunnlag av bestemmelsene i § 2-2 (2) nr. 5 og § 2-2 (3) ovenfor, oppfyller ikke karakterkrav i norsk ut over bestått med karakteren 2.

Bestemmelsen i § 2-2 (3) annet punktum, er ment for søkere som har gått hele grunnskolen i Norge/Norden med norsk eller et annet nordisk språk som undervisningsspråk og som ellers oppfyller kravene til generell studiekompetanse med sin videregående opplæring fra utlandet. Søkere som vil dekke norskkravet på denne måten, må legge fram vitnemål for grunnskolen og dokumentasjon som bekrefter når søkeren har vært elev ved skolen(e).

Kommentarer til § 2-3 Opptak på grunnlag av fullført høyere utdanning

Det er bare søkere som er tatt opp til høyere utdanning etter bestemmelsene i kapittel 3, som kan vurderes for generell studiekompetanse etter § 2-3. Søkere med høyere utdanning fra land utenom Norge, må dokumentere at de er tatt opp til høyere utdanning på tilsvarende vilkår.

Deler av et utdanningsprogram i høyere utdanning som ikke er fullført og bestått, gir ikke generell studiekompetanse. Dette innebærer at søkere som er tatt opp til høyere utdanning på grunnlag av unntaksbestemmelsene i kapittel 3, normalt må fullføre og bestå utdanningen de har påbegynt før de kan få generell studiekompetanse etter § 2-3.

Kravet om dokumenterte kunnskaper i norsk gjelder for søkere fra land utenom Norden som dokumenterer opptaksgrunnlaget ved fremmedspråklig høyere utdanning. Dersom generell studiekompetanse er oppnådd med grunnlag i høyere utdanning med norsk eller annet nordisk språk som undervisningsspråk, kreves ikke ytterligere norskkunnskaper.

Kommentarer til § 2-4 Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

Søkere som ikke har generell studiekompetanse med grunnlag i bestemmelsene i § 2-1, og som har fullført og bestått en toårig fagskoleutdanning godkjent i henhold til bestemmelsene i fagskoleloven, må i tillegg oppfylle krav om norsk. Opptaksorganet har plikt til å vurdere om norskkravet er oppfylt på annen måte, jf. § 2-1 tredje ledd.

Generell kommentar til kapittel 3

Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder unntak fra krav om generell studiekompetanse. Dersom det til det enkelte studium er fastsatt spesielle opptakskrav jf. kapittel 4, må disse oppfylles.

Kommentarer til § 3-1 Realkompetanse

Realkompetanse omfatter all formell, ikke-formell og uformell kompetanse som den voksne søkeren har. Det er den enkelte institusjonen selv som har ansvar for vurdering og opptak på grunnlag av realkompetanse.

Søkere som er 25 år eller mer, som ikke kan dokumentere generell studiekompetanse og heller ikke på annen måte er kvalifisert for et studium, har krav på å få vurdert om de er studiekompetent på grunnlag av realkompetanse ved opptak til alle studier ved universiteter og høyskoler.

Det forutsettes at søknad er sendt innen fastsatt frist for slike søkere. Det er Samordna opptak som fastsetter fristen i den nasjonale opptaksmodellen (NOM). Det er den enkelte institusjon selv som fastsetter frister ved lokale opptak og som har myndighet til å vurdere hva som er nødvendige kvalifikasjoner. Det er institusjonene selv som avgjør hva som er en egnet og hensiktsmessig framgangsmåte for vurdering av realkompetanse.

Generell studiekompetanse er fortsatt det normale grunnlag for opptak til høyere utdanning. En søker som har fått godkjent realkompetanse for opptak til et studium ved en institusjon, vil ikke automatisk være kvalifisert for opptak til andre studier ved samme institusjon, heller ikke til studier ved andre institusjoner. Opptaksorganet har plikt til å vurdere realkompetanse som svarer til de fastsatte fagkravene.

Kommentarer til § 3-2 Dispensasjon

Formålet med bestemmelsen om dispensasjon er å forhindre åpenbar urimelig behandling av enkeltsøkere. Det legges til grunn at denne bestemmelsen kun skal komme til anvendelse i tilfeller hvor helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende. I likhet med opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. § 3-1, må det foretas en konkret vurdering av studentens kvalifikasjoner til det bestemte studium vedkommende søker opptak til. Det må godtgjøres at søkeren har nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre det aktuelle studiet. Dokumentasjon kan for eksempel være attest fra lege, annet helsepersonell, pedagogisk-psykologisk tjeneste eller tilsvarende.

Bestemmelsen gjelder kun for søkere som er under 25 år, jf. § 3-6 tredje ledd i Universitets- og høyskoleloven. Det presiseres at søkere som fyller 25 år i opptaksåret ikke kan vurderes med grunnlag i bestemmelsene om dispensasjon. Slike søkere som ikke oppfyller kravene om generell studiekompetanse (GSK), kan søke om realkompetansevurdering.

Vurderingen av om en søker oppfyller vilkårene for dispensasjon er todelt. Det vil si at det er to vilkår som begge må være oppfylt, før det kan innvilges dispensasjon:

- 1) Først må det vurderes om det foreligger en varig sykdom, funksjonshemming eller lignende tilstand. Dette er et helt avgjørende vilkår for å få innvilget dispensasjon, og fremgår også klart av ordlyden i bestemmelsen, jf. formuleringen "på grunn av" i første ledd.
- 2) Deretter må det vurderes om søkerens tilstand innebærer at det ikke har vært mulig for søker å oppfylle enkelte av kravene til GSK.

Kommentarer til § 3-3 Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning

Søkere med relevant fagbrev/svennebrev er kvalifisert for opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning, uten de fastsatte tilleggskrav i matematikk og fysikk. Det er institusjonene selv som vurderer om de vil legge til rette for og tilby slik utdanning.

Generell kommentar til § 3-4 til § 3-9

Det understrekes at unntak fra kravet om generell studiekompetanse bare skal gis i helt spesielle tilfeller. For studier som ikke er nevnt i disse paragrafene, gjelder normalt krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav, jf. kapittel 4.

Kommentarer til § 3-4 Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte arkitektur- og tekniske fag

Det vises til bestemmelsene i første strekpunkt og tredje strekpunkt, der det gis unntak fra krav om generell studiekompetanse for integrerte masterstudium i teknologiske fag, 3-årig ingeniørutdanning og maritime fag, samt matteknologiutdanning for søkere som har bestått 1-årig forkurs for ingeniør- og maritim høyskoleutdanning. Det forutsettes at slike forkurs har et faglig forsvarlig felles innhold og omfang og holder et faglig forsvarlig nivå, jf. departementets brev om forkurs datert 4. november 2002 og 26. november 2008.

Kommentarer til § 3-6 Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag

Unntak fra krav om generell studiekompetanse for studier i utøvende og skapende musikk, er ikke ment å omfatte for eksempel faglærerutdanning i musikk.

Kommentarer til § 3-7 Unntak fra krav om generell studiekompetanse for opptak til studier i akvakultur – havbruk og fiskerifag

Søkere med relevant fagbrev er kvalifisert for opptak til spesielt tilrettelagte akvakulturstudier, uten tilleggskrav. Det forutsettes at institusjonene selv må informere potensielle søkere om hvilke fagbrev som vil kunne godkjennes.

Kommentarer til § 3-9 Unntak fra krav om generell studiekompetanse for opptak til studier i serviceledelse og markedsføring ved Høgskolen i Hedmark

Søkere med relevant fagbrev er kvalifiserte for opptak til spesielt tilrettelagt bachelorstudium i serviceledelse og markedsføring, uten tilleggskrav. Det forutsettes at institusjonen selv informerer potensielle søkere om hvilke fagbrev som godkjennes.

Generelle kommentarer til kapittel 4

For studier som ikke er nevnt her, gjelder normalt krav om generell studiekompetanse dersom det ikke er fastsatt unntak i §§ 3-3 til 3-9. Statlige universiteter og høyskoler og private institusjoner med institusjonsakkreditering har selv myndighet til å opprette og nedlegge studier, jf. uhl. § 3-3.

Departementet viser til at tilnærmet lik utdanning bør ha samme opptakskrav.

Søkere til de studiene som er nevnt her, må oppfylle spesielle opptakskrav. Dette gjelder også for søkere som er innvilget unntak fra krav om generell studiekompetanse etter bestemmelsen i kapittel 3. Spesielle opptakskrav kan som hovedregel realkompetansevurderes. Muligheten til realkompetansevurdering gjelder ikke når det er stilt krav om bestemt faglig nivå med forskriftsfestede karakter- eller poengkrav. Disse må oppfylles av det faglige nivået på søkerens videregående opplæring.

Kommentarer til § 4-1 Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

De spesielle opptakskravene må også oppfylles av søkere som er innvilget unntak fra krav om generell studiekompetanse etter bestemmelsene i kapittel 3.

Departementet forutsetter at institusjonene informerer søkerne om nødvendige forkunnskaper ut over fastsatte opptakskrav.

Kommentarer til § 4-2 Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag

Det presiseres at de fastsatte opptakskravene i første punkt gjelder integrerte studier på nivå med mastergrad, dvs. studier med et normert omfang på minimum 300 studiepoeng.

Kommentarer til § 4-3 Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

Det er fastsatt spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag. Det er ikke adgang til å fastsette andre opptakskrav enn kravene som fremgår av § 4-3. Det presiseres at matematikk er realfag, og at de spesielle opptakskravene også gjelder for opptak til enkeltemner som normalt inngår i fastsatte studieprogram.

Vi minner om at opptakskravene til informatikkutdanning er forskjellige fra opptakskravene til andre utdanninger innenfor disse fagområdene. De spesielle opptakskravene gjelder for alle studier som oppfyller følgende kriterier:

- *Informatikkutdanning*

Alle studier der minst halvparten av studiepoengene er i informatikk og nødvendige støttefag i realfag og teknologi.

- *Realfag, natur- og miljøfag*

Alle studier der minst halvparten av studiepoengene er i realfag, teknologifag og/eller natur- og miljøfag.

Kommentarer til § 4-4 Spesielle opptakskrav til arkitektur- og teknologiske fag

Opptakskravene for søkere med nyere godkjent fagskoleutdanning i tekniske fag er Matematikk (R1 + R2) og Fysikk 1 eller tilsvarende kunnskaper i disse fagene, jf. § 4-1 annet ledd.

Det forutsettes at søkere med bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning eller ½-årig (ett-semester) realfagskurs, har matematikk og fysikk-kunnskaper med et omfang og et nivå som minimum tilsvarer Matematikk (R1 + R2) og Fysikk 1.

Søkere som tas opp til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning med grunnlag i fagbrev/svennebrev, må dokumentere 12 måneders relevant praksis. Læretid i bedrift på minimum 12 måneder vil oppfylle kravet til praksis, forutsatt at den er relevant.

Kommentarer til § 4-7 Spesielle opptakskrav til pedagogiske fag

Grunnskolelærerutdanning og femårig lektorutdanning

For opptak til grunnskolelærerutdanning og femårig lektorutdanning må søkerne for opptak til studieåret 2015-2016 dokumentere minimum 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimumskarakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 3,0 i fellesfaget matematikk (224 timer). Disse kravene gjelder også for opptak til spesialisert grunnskolelærerutdanning, som for eksempel grunnskolelærerutdanning med realfag og grunnskolelærerutdanning med musikk

etc., jf. § 4-1 tredje ledd bokstav g punkt 1 til 3. Fra og med opptak til studieåret 2016-2017 er minimumskravet i fellesfaget matematikk et gjennomsnitt av karakterene i faget på 4,0.

Det forutsettes at femårig lektorutdanning i real- og naturfag faller inn under § 4-3 som omfatter programfag i matematikk og at det fastsatte karakterkravet i matematikk ikke gjelder for slike studier.

Skolepoeng for opptak til grunnskolelærerutdanning omfatter karakterpoeng (gjennomsnitt av samtlige karakterer på vitnemålet, med to desimaler som multipliseres med 10), jf. §§ 7-5 og 7-6 og eventuelle tilleggspoeng for språk- og/eller realfag.

Karakterkravet i norsk omfatter normalt gjennomsnittet av karakterene i norsk hovedmål, sidemål og muntlig, jf. §§ 7-5.

I § 2-2 første ledd går det fram at søkere med 3-årig videregående utdanning fra de andre nordiske land er kvalifiserte for opptak uten tilleggskrav i norsk når den utdanningen de dokumenterer gir generelt opptaksgrunnlag. Det er en forutsetning at slike søkere må oppfylle tilsvarende karakterkrav i et annet nordisk språk, jf. artikkel 3 i den nordiske avtalen: ”Dersom det stilles krav til særlige kvalifikasjoner eller faglige kunnskaper for å bli tatt opp til en bestemt høyere utdanning, skal utdanningsøkende fra de andre nordiske land oppfylle disse kravene på tilsvarende måte som landets egne søkere.”

For søkere med opptaksgrunnlag fra land utenom Norden gjelder at de kan dokumentere kunnskaper i norsk med en spesiell prøve. For opptak til grunnskolelærerutdanning og femårig integrert lærerutdanning skal søkeren oppfylle minimum ett av følgende krav:

1. Bestått norsk, skriftlig og muntlig, 393 timer fra videregående opplæring med et gjennomsnitt på minimum 3,0.
2. Eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene med minimum karakteren C eller tilsvarende.
3. Fullført og bestått studium i høyere utdanning på minst 60 studiepoeng i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter med minimum karakteren C eller tilsvarende.
4. Skriftlig Test i norsk, høyere nivå, («Bergenstesten») med ”Godt bestått” på minst én av delprøvene eller minimum 500 poeng.

Bestemmelsene om poeng- og karakterkrav for opptak til faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag kommer i tillegg til de fastsatte kravene om dokumenterte kunnskaper og ferdigheter i musikk, dans eller drama for søkere til faglærerutdanning i musikk dans og drama.

Kommentarer til § 4-11 Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

Institusjonene selv kan fastsette spesielle opptakskrav til desentralisert og/eller deltidsutdanning. Det kan stilles krav om inntil 5 års yrkeserfaring. Dersom det stilles krav om 5 års praksis, skal minimum 2 år utgjøre relevant praksis.

Institusjonene kan ikke fastsette tilleggskrav ut over yrkeserfaring og relevant arbeidspraksis.

Når et studium er organisert som et deltidsstudium og det bare blir tilbudt en gang, er det rimelig at det er fastsatt krav om at søkerne skal ha tilknytning til utdanningsstedet. Det geografiske området må i slike tilfelle ikke defineres slik at grensene kan oppleves som vilkårlige. Opptaket bør heller ikke avgrenses til søkere fra en enkelt eller et fåtall kommuner.

Kommentarer til § 5-1 Opptak på visse vilkår

Det skal gå fram av dokumentasjonen fra den videregående skolen at spesielle forhold som er nevnt i annet ledd, var årsak til fraværet ved eksamen i ett eller flere spesifiserte fag, og at dette er grunnen til at eleven ikke har fått dokumentasjon for fullført og bestått opplæring.

Attest for fraværet skal sendes til opptaksorganet sammen med annen dokumentasjon som gjelder opptaket.

Dersom resultatet av utsatt eksamen i et fag foreligger før opptak til høyere utdanning, kan ikke institusjonen gi betinget opptak.

Opptaksforskriften § 5-1 (1) stiller krav om at utsatt eksamen må bestås i løpet av første semester etter opptak. Retten til utsatt eksamen i videregående opplæring er ikke tidsbegrenset til etterfølgende semester, men i opptaksforskriften er det oppstilt en slik begrensning. Forskrift til opplæringslova § 3-35 stiller krav om at eleven må fremstille seg til «første etterfølgende eksamen».

Det fremgår av forskrift til opplæringslova § 3-35 (1) at elever som har dokumentert fravær ved eksamen (ordinær, særskilt eller ny eksamen), har rett til å fremstille seg til «første etterfølgende eksamen», og samtidig beholde standpunkt karakteren i faget. Dersom eleven ikke går opp til første etterfølgende eksamen, faller standpunkt vurderingen bort, og eksamen må da tas som privatist, jf. § 3-35 (2).

Kommentarer til § 6-1 Generelt

Første ledd:

Denne bestemmelsen markerer at kravet om barneomsorgsattest kun gjelder utdanninger hvor studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, jf. lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010 nr. 16 (politiregisterloven) § 39. Politiattest etter sistnevnte bestemmelse kan bare brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, aktivitet eller annen funksjon dersom utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige. Videre kan politiattest brukes dersom utelukkelse bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer, jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4.

Med mindreårig menes barn under myndighetsalder, det vil si under 18 år.

Departementet legger til grunn at i de utdanningene hvor en student kan komme i kontakt med utviklingshemmede eller andre sårbare grupper, vil vedkommende også kunne komme i

kontakt med mindreårige, slik at utdanningen er omfattet av kravet om barneomsorgsattest. Det vises til merknadene til § 6-1 annet ledd om politiattest etter profesjonslovgivningen.

Bestemmelsen medfører at personer med anmerkninger på politiattesten kan være utelukket fra praksisstudier og klinisk undervisning på livstid fordi anmerkningen aldri vil bli slettet. Anmerkning på politiattesten fører imidlertid ikke automatisk til tap av rett til å delta i praksisstudier/klinisk undervisning, da nemnda skal vurdere dette i hvert enkelt tilfelle.

Universitets- og høgskolerådet definerte ”praksisstudier” i forbindelse med kartlegging av disse i 2010: ”Praksisstudier kjennetegnes av at studenten for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor han/hun skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulike avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg. (...) Situasjonen er som oftest kjennetegnet av at praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens egen ramme, og at en fagperson på praksisstedet er veileder.” (fra UHRs brev om profesjonsutdanningene 22.6.08).

Annet ledd:

En rekke lover inneholder krav om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, og disse kravene vil gjelde tilsvarende for studenter på utdanninger som fører frem til yrket.

Dette gjelder blant annet:

- lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 § 6-10
- lov om helsepersonell mv. av 2. juli 1999 nr. 64 § 20 a
- lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. nr. 61 § 10-9
- lov om Den norske kirke av 7. juni 1996 nr. 31
- lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. av 21. juni 2013 nr. 82.

Helse- og lærerutdanning er de to store utdanningsområdene når det gjelder bruk av praksisstudier og klinisk undervisning for studentene. Disse utdanningene fører til yrker som er omfattet av profesjonslovgivning med krav om politiattest, som lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 (opplæringslova) og lov om helsepersonell av 2. juli 1999 nr. 64 (helsepersonelloven). Begge lovene henviser i dag til politiregisterloven § 39, og begge har bestemmelser om at personer er utelukket fra yrket dersom han/hun er dømt for seksuelle overgrep.

Etter helsepersonelloven § 20a første ledd skal helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstjenester til barn, fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming, skal fremlegge politiattest som viser om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på overtredelse av straffelovens bestemmelser om seksualforbrytelser, jf. § 20a annet ledd. Overtredelsene skal anmerkes på en uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41 nr. 1. Plikten etter første og annet ledd omfatter ikke personell som bare sporadisk yter slike tjenester og som i alminnelighet ikke vil være alene med barn eller personer med utviklingshemming. Den som har vedtatt forelegg eller er dømt for seksualovergrep er utelukket fra å yte helse- og omsorgstjeneste til barn eller personer med utviklingshemming.

Etter opplæringslova § 10-9 må den som skal tilsettes fast eller midlertidig i grunnskolen eller i videregående skole, i musikk- og kulturskolen etter § 13-6, i skolefritidsordningen etter § 13-7 eller for å gi leksehjelp etter § 13-7 a, legge fram politiattest med tilsvarende innhold som er nevnt i politiregisterlova § 39 første ledd. Kravet gjelder også for personer som skal tilsettes fast eller midlertidig i skoleliknende aktivitetstilbud. Skoleliknende aktivitetstilbud vil si aktivitetstilbud i regi av skoleeieren med tilknytning til skolen, og som har karakter av opplæring. Skoleeieren kan også kreve politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd av andre personer som regelmessig oppholder seg i grunnskolen, i videregående skole eller i tilbud som nevnt i første ledd. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikke tilsettes fast eller midlertidig i grunnskolen eller i musikk- og kulturskolen, i skolefritidsordningen, for å gi leksehjelp eller i skoleliknende aktivitetstilbud som nevnt i første ledd. I andre tilfelle må konsekvensene av merknader på politiattesten vurderes konkret.

Det vil også være andre utdanninger, utover lærer- og helseutdanninger, som har praksisstudier og klinisk undervisning, for eksempel teologiutdanning, som kvalifiserer for prestetjeneste i Den norske kirke og er relevant for preste- og pastortjeneste i andre kirker og trossamfunn. Etter kirkeloven § 29 annet ledd kan lovbestemte organer i Den norske kirke kreve fremleggelse av barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, av person som lønnet eller ulønnet skal tilsettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige. Av lovens kommentarer fremgår det at det vil være opp til det aktuelle organet å vurdere om det skal kreves fremlagt politiattest i det enkelte tilfellet. Kirkelige instanser har utarbeidet retningslinjer for praktiseringen av bestemmelsen i Den norske kirke. Etter retningslinjene kreves barneomsorgsattest fremlagt ved tilsetting. Her bør utdanningsinstitusjonene stille de samme krav som for yrkesutøvelsen, slik at utdanningsinstitusjonene ikke utdanner folk som mest sannsynlig ikke kan utøve yrket sitt når han/hun er ferdig med sin utdanning.

Formålet med forskriftsendringene er å få et helhetlig system for politiattester. I den forbindelse er det viktig at kravene til politiattest for studenter ikke er strengere enn det som følger av profesjonslovgivningen. I utdanninger hvor studenten verken kommer i kontakt med mindreårige eller brukergrupper som er omfattet av profesjonslovgivningen, er det heller ikke anledning til å stille krav om politiattest etter universitets- og høyskoleloven og opptaksforskriften.

Tredje ledd:

Det er viktig å merke seg at det ikke er den enkelte utdanningsinstitusjon som skal "bestemme" hvilke utdanninger som krever politiattest. Det den enkelte utdanningsinstitusjon skal vurdere, er om den enkelte utdanning de tilbyr, er omfattet av kravet i politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4, eller av andre krav om politiattest i profesjonslovgivningen.

I vurderingen av om utdanningen er omfattet av kravet om barneomsorgsattest i første ledd, er også forskriftens ordlyd; "kan komme i kontakt med mindreårige" veiledende. Denne innebærer at i vurderingen av om et studium krever fremleggelse av politiattest, er det ikke nødvendig at studenten med sikkerhet vil komme i kontakt med mindreårige. Det er tilstrekkelig at det er en mulighet for at studenten i forbindelse med praksisstudier eller klinisk undervisning kan komme i kontakt med og i situasjoner med den mindreårige hvor overgrep

kan finne sted. Det er imidlertid viktig å huske på at krav om politiattest er et inngripende tiltak ovenfor den enkelte. Det må derfor ikke stilles krav om politiattest i situasjoner hvor dette er åpenbart unødvendig. Dersom et studium ikke har praksis eller klinisk undervisning som en obligatorisk del av utdanningsløpet, vil kun en mulighet for at studenten velger praksisopplæring/klinisk undervisning i fremtiden ikke være tilstrekkelig for å avkreve politiattest ved opptak til studiet. Utdanningsinstitusjonene kan imidlertid kreve fremlagt politiattest av studenten dersom han/hun senere i utdanningsløpet bestemmer seg for å gjennomføre en praksisdell/klinisk undervisning hvor vedkommende vil kunne komme i kontakt med mindreårige. I vurderingen av om studiet er omfattet kan det sees hen til forarbeidene til helsepersonelloven, Ot.prp. nr. 86 (2005-2006), punkt 2.6.5.3, hvor det blant annet står: ” Det overordnede vurderingstema vil uansett ansettelsesforhold, være hvorvidt personellet ved utøvelsen av sitt arbeid kan komme i situasjoner med barnet eller den utviklingshemmede hvor seksuelle overgrep kan finne sted.”

Fjerde ledd:

Utover informasjon om politiattest i brev om tilbud om studieplass, er det opp til den enkelte institusjonen å vurdere hvordan de vil gi informasjon til studentene om studiene og om et eventuelt tilhørende krav om politiattest. Dette kan for eksempel formidles på nettsider og i studiekatalog. I alle tilfeller er det viktig at studenten, i forkant av at han/hun sender inn søknad om studieplass, er informert om at det er krav om å levere politiattest.

For studier som har opptak via Samordna opptak, skal informasjon om krav om politiattest for det enkelte studium være tilgjengelig på SOs nettsider.

Brev om tilbud om studieplass må inneholde følgende punkter:

- Identifikasjon av søker: Enten navn og fødselsnummer (11 siffer), eller fullt navn, folkeregistrert adresse og fødselsdato. Dersom tilbudsbrevet sendes søker per e-post må personnummeret utelates fra brevet.
- Identifikasjon av studium: Hvilket studium vedkommende er tatt opp til. Det er ikke tilstrekkelig med kode for studium.
- Identifikasjon av studiested: Navn på utdanningsinstitusjonen.
- Hjemmel for krav om politiattest. For politiet er det tilstrekkelig at det i tilbudsbrevet vises til at studenten kan komme i kontakt med mindreårige og at politiattest derfor skal utstedes med hjemmel i universitets- og høyskoleloven § 4-9 første ledd annet punktum, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning § 6-1 første ledd, jf. politiregisterloven § 39. Dersom det er aktuelt med utstedelse av politiattest tilsvarende som for det yrket studenten utdanner seg til, er det viktig at det i tilbudsbrevet henvises til de særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving som gjelder tilsvarende for studenten jf. universitets- og høyskoleloven § 4-9 annet ledd annet punktum, jf. forskriften § 6-1 annet ledd.

Kommentarer til § 6-2 Utstedelse av politiattest

Politiregisterlovens formål er å bidra til effektiv løsning av politiets og påtalemyndighetens oppgaver, beskyttelse av personvernet og forutberegnelighet for den enkelte ved behandlingen av opplysninger. Av særlig interesse er lovens kapittel 7 om vandelskontroll og attester og den tilhørende forskrifts del 8 om vandelskontroll og akkreditering. Lovens kapittel 7 tar for seg blant annet utlevering av opplysninger, formål som berettiger bruk av politiattest,

saksbehandlingsregler og taushetsplikt, mens forskriftens kapittel 8 tar for seg blant annet botid, ulike typer for politiattest og fornyet vandelskontroll.

Kommentarer til § 6-3 Tidspunkt for fremleggelse av politiattest

Første ledd:

Fristen for å sende inn politiattest etter første ledd er tre uker fra søker mottar tilsagn om plass ved en utdanning. Dette er lenger enn fristen som er satt for å motta utdanningsplassen. Til tross for behovet for rask avklaring av spørsmålet om eventuelle merknader på politiattesten, er det viktig å stille realistiske krav til studenten. Da politiet har en saksbehandlingstid på 14 dager, vil en kortere frist enn tre uker sannsynligvis bli oversittet, i og med at man også må regne med postgang.

Annet ledd:

Med fastsatt utdanningsstart i annet ledd menes utdanningsstart på den utdanning studentene har fått tildelt plass.

Tredje ledd:

Bestemmelsen gjelder søkere som blir tatt opp i suppleringsopptak enten i regi av Samordna opptak eller i regi av institusjonene selv.

Kommentarer til § 6-5 Fornytt vandelskontroll

I forarbeidene til politiregisterloven § 43 fremgår det av at man ikke har åpnet for fornytt vandelskontroll i form av utstedelse av fornytt politiattest med nærmere angitte tidsintervaller, jf. Prop. 114 L (2012-2013). I stedet gis brukerne av tidligere utstedt politiattest, det vil si utdanningsinstitusjoner, arbeidsgivere og lignende, adgang til å få utlevert nye opplysninger fra politiet i samsvar med hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. Bestemmelsen omhandler de tilfellene der politiattest tidligere er utstedt, men hvor brukeren av opplysningene, for eksempel en arbeidsgiver, i vårt tilfelle en utdanningsinstitusjon, har fått tilgang til informasjon som gir grunn til å tro at det foreligger nye opplysninger av betydning for innholdet på politiattesten.

Det er et grunnvilkår for å anvende denne bestemmelsen at personen det gjelder allerede har levert en politiattest. I tillegg må de nye opplysningene som eventuelt skal leveres, begrense seg til de straffbare forhold som kan utleveres i følge hjemmelsgrunnlaget for attesten. Dersom for eksempel hjemmelen er begrenset til seksuelle overgrep mot barn, kan ikke politiet gi opplysninger om eventuelle andre straffbare forhold. Bestemmelsen åpner for at arbeidsgiver/utdanningsinstitusjonen kan få opplysninger, men ikke studentene. Bestemmelsen er ikke ment å benyttes som en rutinemessig kontroll av studenter. Det er derfor ikke adgang til å pålegge studentene en plikt til å innhente nye opplysninger.

Dersom det ikke foreligger nye opplysninger meddeler politiet dette muntlig til utdanningsinstitusjonen og saken avsluttes.

Ved bytte av studiested vil den nye utdanningsinstitusjonen være en ny bruker og kan kreve fremlagt en ny politiattest. Ved bytte til en utdanning som krever en annen type attest enn den opprinnelige, vil man måtte fremlegge ny attest i samsvar med det nye hjemmelsgrunnlaget.

Som nevnt over er formålet med forskriftsendringene å få et helhetlig system for politiattester. I den forbindelse er det viktig at kravene til politiattest for studenter ikke er strengere enn profesjonslovgivningen. For eksempel har ikke helsepersonelloven og opplæringsloven særskilte regler om fornyet politiattest. Det vises her til brev til Kunnskapsdepartementet fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) datert 19. november 2013 som svar på at Kunnskapsdepartementet ba om JDs syn på diverse problemstillinger vedrørende politiattester. Den ene problemstillingen omhandlet de tilfellene hvor praksisstedene krever politiattest som ikke er eldre enn tre måneder, uavhengig av at studenten ved studiestart har fremlagt politiattest med samme innhold. JD påpekte at de ikke har ansvaret for de profesjonslovene der krav om politiattest fremkommer, men at de likevel ønsket å kommentere spørsmålene på prinsipielt grunnlag. JD skrev blant annet: "I de tilfellene der kravet til vandelskontroll ved praksis er sammenfallende eller mindre omfattende enn vandelskontrollen ved opptak, synes det ikke å være godt begrunnet at det utføres ny vandelskontroll når studenten skal ut i praksis. Vi vil her også minne om at begrunnelsen for innføring av vandelskontroll i ulike studier var nettopp at disse studentene vil gå ut i praksis og derved være i samme situasjon som de tilsatte. Det generelle kravet om at politiattester ikke skal være eldre enn tre måneder tar sikte på tilsettingssituasjoner i angjeldende institusjon. Dersom for eksempel en helsearbeider flyttes fra en avdeling til en annen avdeling innenfor samme institusjon, vil man ikke foreta ny vandelskontroll. Vi mener at disse situasjonene kan sammenlignes med studenter som har praksis på ulike steder under utdanningen." JD er derfor av den oppfatning at det ikke bør foretas ny vandelskontroll i de nevnte tilfelle. JD påpekte at når vandelskontrollen ved studiestart er tilstrekkelig, vil dette være ressursbesparende for politiet, samtidig som det sparer studentene for å måtte be om nye attester en rekke ganger i løpet av studietiden.

Politiet har anledning til å utlevere opplysninger av eget tiltak for kriminalitetsbekjempende og forebyggende formål. Det følger av straffeprosessloven § 61c nr. 5 og 6 at politiets taushetsplikt ikke er til hinder for å gi opplysninger når formålet er å forebygge lovovertridelser eller å hindre at virksomheten blir utøvd på en uforsvarlig måte.

Kommentarer til § 6-6 Følger av at politiattest ikke fremlegges

Første ledd:

Da det bare er søkeren/studenten selv som kan innhente politiattest og som vet hva politiattesten inneholder, er det nødvendig med en slik sanksjonsmulighet.

Annet ledd:

Dette er en snever unntaksbestemmelse som må praktiseres strengt. Unntak fra hovedregelen må begrunnes ut i fra forhold som ligger utenfor studentens kontroll og som han/hun ikke kan bebreides for. Slike forhold må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle, og det må i vurderingen tas hensyn til sikkerheten til de mindreårige og andre sårbare grupper reglene skal beskytte.

Kommentarer til § 6-7 Følger av at studenten ikke kan delta i praksisopplæring/klinisk undervisning

Her presiseres hovedkonsekvensen av at en student ikke får delta i praksisopplæring/klinisk undervisning. I praksis vil dette si at en student som fortsetter på en utdanning uten å delta i obligatoriske praksisstudier eller klinisk undervisning ikke vil kunne få vitnemål for fullført

utdanning, med de konsekvenser dette vil få ved jobbsøking. Det at studenten ikke får delta i praksisopplæring og klinisk undervisning kan også få konsekvenser som at studenten ikke får gå opp til eksamen i enkelte fag, fordi de obligatoriske arbeidskravene ikke er oppfylt.

Kommentarer til § 6-8 Behandling av politiattesten med merknad

Første ledd:

Det vises til universitets- og høyskoleloven § 4-9 syvende ledd om studenters rett til advokatbistand i utestengingssaker. Studenten har rett til bistand fra sak er reist, jf. § 4-9 femte ledd. I dette tilfellet må det være fra det tidspunkt fjortendagersfristen om uttalelse til nemnda starter å løpe. Utgiftene til advokatbistand dekkes av institusjonen.

Annet ledd:

For å sikre god kvalitet og effektiv behandling av denne type saker, også av hensyn til studenten selv, forskriftsfestes en plikt for søkeren/studenten til å bidra til at saken opplyses tilstrekkelig ved å fremlegge dokumentasjon for institusjonen om forhold som ligger til grunn for eventuelle merknader på politiattesten. Dette innebærer all nødvendig dokumentasjon, og kan for eksempel være utskrift av siktelse, tiltale, forelegg og dom.

Inntil slik dokumentasjon er fremlagt, har studenten ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudier ved den aktuelle utdanningen.

Tredje ledd:

Behandling av politiattest med merknader må underlegges forsvarlig saksbehandling i tråd med god forvaltningsskikk. Institusjonen må sørge for at saken er så godt opplyst som mulig, ved å sørge for at relevante dokumenter som ligger til grunn for merknadene foreligger ved behandling av saken, jf. også studentens plikt til å bidra til innhenting av nødvendig dokumentasjon etter annet ledd. Institusjonen må også sørge for at studenten får mulighet til å kommentere merknaden på politiattesten.

Institusjonens vurdering av merknaden på politiattesten skal være en konkret helhetlig vurdering av opplysningene om de forhold som ligger til grunn for politiattesten og typen av praksisopplæring/klinisk undervisning og øvrige forhold ved studenten og vedkommendes studiesituasjon.

Tidagersfristen og fjortendagersfristen er absolutt av hensyn til behovet for en hurtig avgjørelse av om studenten skal få delta i praksisstudier.

Fjerde ledd:

Fireukersfristen nemnda har til å behandle saken er absolutt. Fristen er satt av hensyn til behovet både studenter, utdanningsinstitusjonen og praksisinstitusjoner har for en hurtig avgjørelse.

Inntil institusjonens klagenemnd har fattet vedtak i saken, har studenten ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudier ved den aktuelle utdanningen. I avveiningen mellom hensynet til studenten og hans/hennes utdanningsløp og hensynet til sikkerheten til de mindreamige og andre sårbare gruppene reglene skal beskytte, veier det sistnevnte tyngst.

Femte ledd:

Nemndas vurdering skal være en helhetsvurdering der den ser på typen av praksisstudier og klinisk undervisning (det vil si innholdet i studiene/undervisningen og hvilke grupper den retter seg mot) og opplysningene om de forhold som ligger til grunn for politiattesten. Det må også tas med i betraktning om studenten er ilagt forelegg, siktet, tiltalt eller dømt.

Dersom studenten fremlegger politiattest med merknader er han/hun utestengt fra praksisstudier/klinisk undervisning før saken er ferdig behandlet av nemnden.

Åttende ledd:

Etter politiregisterforskriften § 37-2 skal politiattesten oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Politiattesten kan oppbevares så lenge det er nødvendig for formålet med politiattesten, men ikke utover det tidspunkt vedkommende slutter i det studiet som ga grunnlaget for vandelskontroll. Politiattest som ikke lenger er nødvendig for formålet skal tilintetgjøres. Offentlige mottakere skal slette politiattesten i samsvar med politiregisterforskriften § 16-2 annet ledd nr. 2.

Kommentarer til § 6-9 Taushetsplikt

Det fremkommer av universitets- og høyskoleloven § 7-6 at bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven §§ 13 til 13e gjelder for universiteter og høyskoler. For mer informasjon om fvl. § 13, henvises det til Veilederen til offentleglova side 78 til 82.

Generelle kommentarer til kapittel 7 Rangering av søkere ved opptak

Bestemmelsene om rangering av søkerne gjelder for opptak til all grunnutdanning, herunder lokale opptak og ved opptak til private høyskoler, selv om disse ikke deltar i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) gjennom Samordna opptak.

Kommentarer til § 7-1 Generelt om rangering og kvoter

I tillegg til dokumentasjon som kvalifiserer søkeren, kan dokumentasjon av fag som gir tilleggspoeng inngå i rangeringen.

Det presiseres at ved rangering etter alder, jf. fjerde ledd, skal eldre søkere gå foran yngre søkere.

Kommentarer til § 7-2 Kvote for førstegangsvitnemål og ordinær kvote

Med hjemmel i § 7-2 femte ledd kan departementet unnta enkelte studier fra kravet om kvote for søkere med førstegangsvitnemål. Ved studier som ikke er listet opp, skal 50 % av studie plassene tilbys søkere som oppfyller kriteriene for denne kvoten.

Det presiseres at alle studier som ikke er nevnt her, også studier med opptaksprøve som hele eller deler av rangeringsgrunnlaget, jf. § 7-14, skal ha 50 % kvote for søkere med førstegangsvitnemål.

Følgende studier er unntatt fra kvote for førstegangsvitnemål:

- Desentraliserte og/eller deltids utdanninger med minst ett års yrkespraksis som spesielt opptakskrav. Dette gjelder imidlertid bare for utdanninger der lærestedet med hjemmel i § 4-11 har fastsatt spesielt opptakskrav om minst ett års yrkespraksis.
- Yrkesfaglærerutdanning
- Trafikklærerutdanning
- Studier ved Rudolf Steiner-høyskolen
- Teknisk bygningsvern og restaureringsarbeider
- Utøvende tradisjonshåndverk

For videregående opplæring som avsluttes våren 2009 eller senere, er det 9. juli 2007 i forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringsloven) § 3-43, fastsatt kriterier for hva som kreves for at elever/privatister kan få utstedt førstegangsvitnemål.

Kommentarer til § 7-3 Spesielle kvoter

Det er fastsatt spesielle kvoter for følgende studier:

- *Ingeniørutdanning (bachelor)*

Inntil 20 % av studieplassene kan avsettes til søkere med godkjent ettårig forkurs med full fagkrets. Søkerne poengberegnes på grunnlag av karakterpoengsum fra forkurset, jf. § 7-4. Det gis ikke tilleggspoeng. Søkere som ikke tas opp i kvoten, konkurrerer videre om øvrige studieplasser med grunnlag i forkurset og eventuell tilleggsdokumentasjon som gir grunnlag for tilleggspoeng.

- *Journalistutdanning*

Inntil 10 % av studieplassene kan avsettes til søkere som dokumenterer minst ½ års relevant arbeidspraksis i fulltids stilling.

Det er fastsatt spesielle kvoter for enkelte studier ved følgende institusjoner:

Ved UiT Norges arktiske universitet:

- *Akvakultur, Fiskerifag og Fiskehelse*

1 studieplass for samiske søkere.

- *Rettsvitenskap*

67 % kvote for søkere fra Nord-Norge. 50 % av studieplassene innenfor kvoten skal avsettes til søkere med førstegangsvitnemål. 3 studieplasser avsettes for samiske søkere.

- *Odontologi*

60 % kvote for søkere fra Nord-Norge. 50 % av studieplassene innenfor kvoten skal avsettes til søkere med førstegangsvitnemål og inntil to studieplasser for samiske søkere.

- *Integrert master i teknologiske fag*

50 % kvote for søkere fra Nord-Norge. Det skal være 50 % kvote for søkere med førstegangsvitnemål innenfor kvoten og 5 % kvote for samiske søkere.

- *Medisin*

60 % kvote for søkere fra Nord-Norge. 8 av disse studieplassene er forbeholdt søkere fra Nord-Troms og Finnmark. 50 % av studieplassene innenfor kvoten skal avsettes til søkere med førstegangsvitnemål. Inntil 2 studieplasser avsettes for samiske søkere.

- *Farmasi*

50 % kvote for søkere fra Nord-Norge. 50 % av studieplassene innenfor kvoten skal avsettes til søkere med førstegangsvitnemål og inntil 2 studieplasser for samiske søkere.

- *Andre helsefaglige utdanninger*

80 % kvote for søkere fra Nord-Norge. Innenfor denne kvoten er det en kvote på 10 % for samiske søkere. 50 % av studieplassene innenfor kvoten skal avsettes til søkere med førstegangsvitnemål.

I denne sammenhengen omfatter Nord-Norge følgende fylker: Nordland, Troms og Finnmark

Ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet:

- *Datateknikk (integrert master)*

30 studieplasser for kvinnelige søkere

- *Kommunikasjonsteknologi (integrert master)*

15 studieplasser for kvinnelige søkere

Ved Norges idrettshøgskole:

- *Idrettsvitenskap*

Inntil 15 studieplasser for søkere etter innstilling fra Forsvaret. 10 % av studieplassene kan tilbys søkere innstilt av Norges Idrettsforbund.

Ved Norges miljø-og biovitenskapelige universitet:

- *Veterinærstudiet*

1 studieplass for samisk søker.

Ved Høgskolen i Oslo og Akershus:

- *Journalistutdanning*

Inntil 5 studieplasser for søkere med minoritetsbakgrunn

Ved Høgskolen i Lillehammer:

- *Fjernsynsteknikk*

2 studieplasser for samiske søkere

Ved Høgskolen i Sør-Trøndelag:

- *Sosionomutdanning*

Inntil 20 % av studieplassene avsettes til søkere med interkulturell/internasjonalt erfaring

Kommentarer til § 7-4 Poengberegning av søkere med mer enn ett grunnlag for rangering

For å kunne bli vurdert både som såkalt 23/5-søker og på grunnlag av treårig videregående opplæring, må søkeren kunne poengberegnes på begge måter, jfr. §§ 7-5 og 7-6.

Kommentarer til § 7-5 Karakterpoeng for søkere med 3-årig videregående opplæring

For høyeste nivå i fellesfag vises det til føringsregler for vitnemål, som fastsettes av Utdanningsdirektoratet.

Departementet har overført myndighet og ansvar for fastsetting av omregningstabeller til Felles studieadministrativt tjenestесenter (FSAT), med unntak for International Baccalaureate (IB) og fransk baccalauréat. FSAT har også ansvar for å gjøre tabellene kjent.

Tabellene publiseres på nett: www.samordnaopptak.no

Det forutsettes at disse tabellene benyttes ved opptak til høyere utdanning.

Kommentarer til § 7-8 Tilleggsпоeng for realfag og fremmedspråk fra videregående opplæring

Tilleggsпоeng for realfag og fremmedspråk gis kun for fag som er tatt i videregående opplæring.

Tilleggsпоeng for fremmedspråk gjelder for søkere som velger programfag fremmedspråk, eller som tidligere har tatt et tredje fremmedspråk i tillegg til det obligatoriske fremmedspråket. Elever som velger Gresk 1, Gresk 2, Latin 1 og Latin 2 i videregående opplæring får 0,5 tilleggsпоeng for hvert av disse programfagene.

Det gjøres spesielt oppmerksom på at bestemmelsen ikke omfatter tilleggsпоeng for obligatorisk fremmedspråk (fellesfag) og heller ikke programfag engelsk.

Kommentarer til § 7-9 Tilleggsпоeng for underrepresentert kjønn

Det gis 2 tilleggsпоeng for kvinnelige søkere ved opptak til følgende studier:

- *Ingeniørutdanninger (bachelor)* med unntak av linje for kjemi
- *Landbruksutdanninger*
- *Maritime høgskoleutdanninger*
- *Integrerte masterstudier i Teknologi og ingeniørfag* ved NTNU, med unntak for kjemi- og bioteknologi og Industriell design

Det gis 2 tilleggsпоeng for mannlige søkere ved opptak til følgende studier:

- *Veterinærutdanning* ved Norges miljø-og biovitenskapelige universitet
- *Dyrepleierutdanning* ved Norges miljø-og biovitenskapelige universitet

Kommentarer til § 7-10 Tilleggsпоeng for alder

§ 4-11 gir institusjonene fullmakt til selv å fastsette krav om inntil 5 års yrkeserfaring for desentralisert og/eller deltids organisert utdanning. Ved utdanninger der det stilles krav om flere års yrkeserfaring, skal alle søkerne i tråd med tidligere bestemmelser, få tilleggsпоeng for alder fra og med det året de fyller 24 år. For øvrig gjelder de rangeringsregler som er fastsatt for denne typen studier.

Kommentarer til § 7-12 Rangering av søkere som ikke kan poengberegnes

Søkere som ikke kan poengberegnes, skal rangeres etter en individuell skjønnsmessig vurdering. Dette innebærer at det ikke er anledning til å fastsette skjematiske tabeller og lignende i vurderingen.

Kommentarer til § 7-13 Rangering på grunnlag av særskilt vurdering

Annet morsmål enn norsk kan vektlegges dersom søker har fullført og bestått norsk videregående opplæring med kortere botid enn 6 år i landet, jf. opplæringsloven § 3-12.

Med andre spesielle forhold menes uforutsette hendelser som har påvirket karakterene fra videregående skole.

Det må framgå av den innsendte dokumentasjonen hvordan de spesielle forholdene har påvirket karakterene.

Videregående utdanning fra utlandet gir i seg selv ikke grunn for særskilt vurdering.

I alle tilfeller skal lærestedene ta med i vurderingen hvorvidt søkeren har fått den tilrettelegging han/hun har krav på jf. Opplæringslova med forskrifter.

Likeverdige kunnskaper og ferdigheter betyr at søker kan sidestilles med søkere som har fått tilbud om plass etter vanlige regler.

Kommentarer til § 7-14 Rangering på grunnlag av opptaksprøve

Departementet har fullmakt til å fastsette om opptaksprøve skal være med i beregningsgrunnlaget ved rangering.

Departementet minner om at ved opptak til studier som har opptaksprøve, og som ikke er listet under, skal opptaksprøven kun brukes som grunnlag for kvalifisering, og ikke som grunnlag for rangering.

For opptak til følgende studier foretas rangering av kvalifiserte søkere med grunnlag i en kombinasjon av ordinær rangering etter denne forskriften og tilleggs poeng for bestått opptaksprøve på et visst nivå, etter regler fastsatt av institusjonen:

- *Studier ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo*
- *Fotojournalistutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus*
- *Faglærerutdanning i musikk, dans og drama og annen musikkutdanning som er pedagogisk rettet*
- *Kulturprosjektledelse og Prosjektledelse for fjernsyn ved Høgskolen i Lillehammer*
- *Lærer- og førskolelærerutdanninger ved Rudolf Steinerhøgskolen*
- *Luftfartsfag ved UiT Norges arktiske universitet*
- *Masterstudier i landskapsarkitektur ved Arkitektur- og designhøgskolen i samarbeid med UiT Norges arktiske universitet*
- *Bachelorstudium i Art Direction ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Experience & Event ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Grafisk design ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Retail Design ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Tekst og skribent ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*

For opptak til følgende studier foretas rangering av kvalifiserte søkere med grunnlag i opptaksprøver alene, etter regler fastsatt av institusjonen:

- *Arkitektstudiet* ved Bergen arkitekthøgskole
- *Studier* ved Kunsthøgskolen i Bergen
- *Studier* ved Kunsthøgskolen i Oslo
- *Studier* ved Den norske balletthøgskolen
- *Studier i utøvende og skapende musikk*
- *Dokumentarfilmproduksjon og Flerkameraproduksjon* ved Høgskolen i Lillehammer
- *Produktdesignutdanning* ved Høgskolen i Oslo og Akershus
- *Scenekunstutdanning* ved Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Musikkteaterskolen
- *Samtidskunst* ved UiT Norges arktiske universitet
- *Forfatterstudiet* ved UiT Norges arktiske universitet
- *Årsstudium i Film og TV* ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology
- *Bachelorstudium i film og TV* ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology
- *Visuell kunst* ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology

Kommentarer til § 7-15 Rangering ved opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning

Ved rangering etter alder, skal eldre søkere rangeres foran yngre søkere.

Kommentarer til § 10-1 Utfyllende definisjoner til lov om universiteter og høyskoler § 3-7 sjette ledd

Første ledd:

Et vitnemål er en betegnelse på det dokument hvor det attesteres at studenten har fullført utdanning, jf. uhl § 3-11 for høyere utdanning, og opplæringsforskriftens § 3-42 for videregående opplæring. Vitnemålet vil være falskt dersom dets innhold har vært usant fra starten av, eller dets innhold siden har blitt manipulert eller endret på.

En søker som benytter falske dokumenter eller dokumenter fra falske institusjoner ved opptak til høyere utdanning, kan ilegges karantene i medhold av uhl § 3-7 åttende ledd. En student som ved falske dokumenter eller annen uredelig opptreden har fått godkjent eller godskrevet utdanning, kan få godkjenningen eller godskrivningen annullert, evt. i kombinasjon med utestenging, jf. uhl § 4-7 annet ledd, jf § 4-8 tredje ledd.

Et vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommende har klaget på eksamenskarakteren og i klageomgangen fått en annen karakter enn det som fremgår av vitnemålet, er ikke et falskt dokument. Det opprinnelige vitnemålet er imidlertid ikke lenger et gyldig vitnemål. I tilfeller der et vitnemål viser feil karakter og innehaveren er klar over dette, vil en students bruk av dokumentet kunne rammes av uhl. § 4-7 annetledd, om ”uredelig opptreden”. Etter bestemmelsens ordlyd gjelder den for studenter, som innebærer at søkere ved opptak til høyere utdanning ikke er omfattet av bestemmelsen. I perioden fra klage er innlevert til nytt vedtak foreligger, vil vitnemålet være gyldig og kan anvendes. For å unngå at utstedte vitnemål senere blir ugyldige på grunn av endret karakter, må utdanningsinstitusjonene

forsikre seg om at alle eventuelle klager over karakterfastsetting eller formelle feil er ferdigbehandlet før de utsteder vitnemålet.

I situasjonen der en søker leverer en annens dokumentasjon sammen med egne søknadspapirer i den hensikt å oppnå urettmessige fordeler for seg selv, vil denne handlemåten være i strid med § 10-1 første ledd, dersom en annens dokumentasjon for eksempel er forfalsket slik at det fremstår som om dokumentene tilhører søkeren personlig. Dersom søkeren benytter annens dokumentasjon uendret, vil forholdet ikke være omfattet av § 10-1 første ledd.

Falske dokumenter er i denne sammenheng falske dokumenter som danner grunnlag for opptak, inkludert falske vitnemål. Eksempler på falske dokumenter er vedlegg til vitnemålet, slik som karakterutskrifter, TOEFL-tester, opptaksbrev, anbefalingsbrev, fortolkede oversettelser og sertifikater.

Definisjonene i denne forskrift skal ikke utvide eller innskrenke definisjonene av dokumenter i straffeloven av 2005 § 361 annet ledd og straffeloven av 1902 § 179.

Annet ledd:

Dokumenter utstedt fra falske institusjoner kan i og for seg være ekte dokumenter. Det avgjørende i denne sammenheng er imidlertid om de er utstedt fra falske institusjoner, og her må det foretas en konkret vurdering av hvert tilfelle for å avgjøre om forholdet rammes av uhl. § 3-7 sjette ledd. Falske institusjoner kan være ikke eksisterende utdanningsinstitusjoner, for eksempel der en privatperson eller et firma som ikke tilbyr noen form for utdanning, selger og distribuerer utdanningsdokumenter. Falske institusjoner vil videre være institusjoner som ikke har den nødvendige akkreditering som skal til for å tilby høyere utdanning, men som gir uttrykk for å ha slik akkreditering. Institusjoner som har eksistert og har utstedt dokumenter, men ikke lenger eksisterer, er ikke ”falske utdanningsinstitusjoner”, med mindre de har handlet i strid med lovverket. Falske institusjoner vil også være institusjoner som er ”godkjent” av falske akkrediteringsorganer.

Falske institusjoner kalles også ”Diploma mills”. Bruk av vitnemål eller dokumenter fra ”Diploma mills” vil kunne rammes av uhl. § 3-7 åttende ledd om karantene, samt av straffeloven av 1902 § 166, hvor det fremgår at det er straffbart å avgi falsk forklaring til offentlig myndighet i et tilfelle hvor forklaringen var bestemt å avgi bevis.

Definisjonen av dokumenter som er utstedt fra falske institusjoner, gjelder denne type utdanningsinstitusjoner i både inn- og utland.

Med hilsen

Rolf L. Larsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Inger Johanne Christiansen
seniorrådgiver

Vedlegg

Adressater:

Universiteter og høyskoler
Felles studieadministrativt tjenestesenter
Utdanningsdirektoratet
Fylkesmennene
Fylkeskommunene
Videregående skoler
Elev- og studentorganisasjonene

Kopi
Universitets- og høgskolerådet
Nettverk for private høyskoler
Rådet for fylkeskommunale fagskoler
Forum for fagskoler
Lærerorganisasjonene
Forskerforbundet
Justisdepartementet
Statens lånekasse for utdanning
NAV
VOX
NOKUT

Forskrift om opptak til høyere utdanning

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 31. januar 2007 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3-6, § 3-7 og § 4-9, jf. delegeringsvedtak 7. oktober 2005 nr. 1107. Endret ved forskrifter 18. oktober 2007, 18. november 2008, 24. april 2009, 23. november 2009, 11. juni 2010, 30. november 2010, 28. november 2011, 31. januar 2013, 21. januar 2014, 19. desember 2014 og 26. januar 2015.

Kapittel 1. Virkeområde

§ 1-1. Virkeområde

- (1) Forskriften gjelder for opptak til grunnutdanninger ved institusjoner under lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler. Forskriftens kapittel 6 om politiattest gjelder for opptak til høyere utdanning, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-9.
- (2) Med grunnutdanning menes utdanninger som normalt bygger på videregående opplæring og som ikke bygger på eller har annen høyere utdanning som del av opptakskrav.
- (3) Det er normalt krav om generell studiekompetanse for opptak til all grunnutdanning der det ikke er fastsatt unntak, jf. kapittel 3 i denne forskriften. I tillegg til kravet om generell studiekompetanse har departementet fastsatt spesielle opptakskrav for enkelte utdanninger, jf. kapittel 4.
- (4) Forskriften, med unntak av kapittel 6 om politiattest og kapittel 10 om falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner, gjelder ikke ved innpassing etter første studieår i flerårige profesjonsutdanninger, for opptak til utdanning som bygger på grunnutdanning, «profesjonsdelen» av utdanning og etter- og videreutdanning. For slike utdanninger har institusjonene fullmakt til selv å fastsette opptakskrav og rangeringsregler dersom departementet ikke har fastsatt slike i annen forskrift eller rammeplan.
- (5) Departementet kan unnta enkeltstudier fra reglene i denne forskriften.
- (6) Forskriften gjelder også, med visse unntak, jf. forskriftens § 8-1, for klager over enkeltvedtak i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler som organiseres av Samordna opptak (SO).

Kapittel 2. Generell studiekompetanse

§ 2-1. Generell studiekompetanse – Kunnskapsløftet

- (1) Det generelle grunnlaget for opptak til universiteter og høyskoler (generell studiekompetanse) skal normalt være:

Vitnemål om bestått norsk treårig videregående opplæring som gir studie- eller yrkeskompetanse,

eller

fylt 23 år i løpet av opptaksåret og kan dokumentere minimum fem års fulltids arbeidserfaring og/eller utdanning (23/5-søkere). Omsorgsarbeid og militær førstegangstjeneste eller sivilteneste kan også regnes som arbeidserfaring. Som utdanning gjelder bestått årstrinn i videregående opplæring, godkjent årskurs fra folkehøyskole, og/eller eksamen fra studium av minst ett års varighet.

For begge alternativene over kreves følgende fag fra videregående opplæring som må være dekket innenfor, eller tatt i tillegg til kravene over:

- norsk 393 timer
- engelsk 140 timer
- matematikk 224 timer
- naturfag 140 timer
- samfunnsfag 84 timer
- historie 140 timer

Fagene er oppgitt med samlet omfang i timer (60 minutters enheter). Fagene må være bestått med karakteren 2 eller bedre.

(2) For søkere som har bestått norsk 309 timer og samisk/finsk 309 timer og historie 113 timer, gjelder ikke kravet om norsk 393 timer og kravet om historie 140 timer.

(3) Opptaksorganet har plikt til å vurdere om annen utdanning eller dokumentasjon av kunnskaper kan godkjennes som likeverdig. Departementet kan gi nærmere regler.

(4) Søkere med generell studiekompetanse på grunnlag av videregående opplæring eller tidligere ordninger før Kunnskapsløftet, skal fortsatt ha generell studiekompetanse, jf. overgangsbestemmelsen i § 9-1.

§ 2-2. Utenlandsk utdanning

(1) Søkere med 3-årig videregående utdanning fra de andre nordiske landene er kvalifisert for opptak uten tilleggskrav i norsk når den videregående utdanningen gir generelt opptaksgrunnlag til universiteter og høyskoler i de respektive landene.

(2) Søkere som har utenlandsk utdanning fra land utenfor Norden, må dokumentere bestått utdanning på nivå med norsk 3-årig videregående opplæring som gir generell studiekompetanse, jf. sjette ledd, og i tillegg dokumentere kunnskaper i norsk med én av følgende prøver:

1. Bestått norsk med 393 timer fra videregående opplæring.
2. Bestått eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene.
3. Bestått eksamen fra 1-årig høyskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter.
4. Skriftlig test i norsk, høyere nivå, ("Bergentesten") med minimum 450 poeng eller "bestått" etter ny vurderingsordning f.o.m. høsten 2009.
5. Avsluttende prøve i norsk (norskprøven) med ferdigheter på minimum nivå B2 i alle delferdigheter, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere, (introduksjonsloven) §19 andre ledd.

(3) Universitetet eller høyskolen kan godta annen dokumentasjon av norskkunnskaper. Søkere som for eksempel vil dokumentere norskkunnskaper med norsk eller et annet nordisk språk som morsmål, må normalt dokumentere at de har hatt opplæring i morsmålet på minst norsk/nordisk grunnskolenivå.

(4) Søkere som har utdanning fra International Baccalaureate (IB), og som enten har tatt norsk A eller norsk B på minst lavere nivå ("standard level"), eller som oppfyller kravene i tredje ledd, fyller kravene til generell studiekompetanse dersom de i tillegg oppfyller ett av følgende krav:

1. oppnådd diplom fra International Baccalaureate (IB)
2. oppnådd IB-Certificate med mer enn 20 poeng og bestått i tre fag på lavere nivå («standard level») og tre fag på høyere nivå ("higher level"), eller bestått to fag på lavere nivå («standard level») og fire fag på høyere nivå ("higher level"). Slike søkere kan ikke ha lavere karakter enn 3. Theory of Knowledge, Creativity, Action and Service og Extended Essay må også være bestått.

(5) Kravene til norskkunnskaper gjelder ikke for søkere som skal tas opp til fremmedspråklige utdanningsprogram, og studenter som deltar i internasjonale utvekslingsprogram.

(6) GSU-listen er bindende ved opptak til høyere utdanning.

§ 2-3. Opptak på grunnlag av fullført høyere utdanning

(1) Søkere som er tatt opp til høyere utdanning på grunnlag av regler om unntak fra kravet om generell studiekompetanse, jf. kapittel 3, og som har bestått en slik utdanning på minst ett år (60 studiepoeng eller 2 studier, hvert på 30 studiepoeng), får generell studiekompetanse under forutsetning av dokumenterte norskkunnskaper.

(2) Dersom den høyere utdanningen ikke har hatt norsk eller annet nordisk språk som undervisningsspråk, må kravet om norsk oppfylles, jf. § 2-1. Søkere med utdanning fra land utenom Norden, som er tatt opp med grunnlag i § 2-2 femte ledd, må dokumentere norskkunnskaper etter bestemmelsene i § 2-2.

§ 2-4. Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

Søkere som har fullført 2-årig fagskoleutdanning godkjent etter lov 20. juni 2003 nr 56 om fagskoleutdanning, får generell studiekompetanse under forutsetning av at de også oppfyller kravet om norsk, jf. § 2-1.

Kapittel 3. Unntak fra krav om generell studiekompetanse

§ 3-1. Realkompetanse

(1) Søkere som er 25 år eller eldre i opptaksåret og som ikke har generell studiekompetanse, har krav på å få vurdert om de er kvalifiserte for et bestemt studium på grunnlag av realkompetanse. Denne bestemmelsen gjelder ikke for søkere som er kvalifisert for opptak til dette bestemte studiet etter andre bestemmelser, jf §§3-3 til 3-9.

(2) Realkompetanse er kunnskaper søkeren har fått gjennom yrkespraksis, ubetalt arbeid, organisasjonsarbeid, utdanning eller på annen måte.

(3) Utdanningsinstitusjonen må vurdere kvalifikasjonene i forhold til det faget som søkeren ønsker å studere, og finne fram til egnete og hensiktsmessige framgangsmåter for slike vurderinger. Søkeren må ha nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre det aktuelle studiet uten å ha generell studiekompetanse.

§ 3-2. Dispensasjon

(1) Institusjonene kan i særskilte tilfeller gjøre unntak fra kravet om generell studiekompetanse for søkere som ikke fyller mer enn 24 år i opptaksåret. Vilkåret for slik dispensasjon er at søkeren kan dokumentere at det ikke har vært mulig, på grunn av varig sykdom, funksjonshemming eller lignende, å tilfredsstille enkelte av de kravene som normalt blir stilt for å bli tilkjent generell studiekompetanse.

(2) Utdanningsinstitusjonen må vurdere kvalifikasjonene i forhold til det faget som søkeren ønsker å studere, og finne fram til egnete og hensiktsmessige framgangsmåter for slike vurderinger. Søkeren må ha nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre det aktuelle studiet uten å ha generell studiekompetanse.

§ 3-3. Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning

Institusjoner kan ta opp søkere som ikke oppfyller kravene til generell studiekompetanse til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning, jf § 2-1 første ledd, og § 4-4 fjerde strekpunkt. Det forutsettes at søkerne har relevant fagbrev eller svennebrev.

§ 3-4. Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte arkitektur og tekniske fag

Det gjøres unntak fra kravet om generell studiekompetanse for følgende studier:

- *Integrert masterstudium i teknologiske fag, 3-årig ingeniørutdanning og maritime fag*
Unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjelder for søkere som har bestått 1-årig forkurs for ingeniør- og maritim høyskoleutdanning, nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordninger før rammeplan fastsatt av departementet 1998/99.

- *Arkitektutdanning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet*
Unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjelder for søkere som har bestått nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordninger før rammeplan fastsatt av departementet 1998/99.

- *Matteknologiutdanning*
Unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjelder for søkere som har bestått 1-årig forkurs for ingeniør- og maritim høyskoleutdanning eller 1-årig tilpasningskurs, nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag eller 2-årig fagskoleutdanning etter studieordninger før rammeplan fastsatt av departementet 1998/99.

§ 3-5. Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte språkfag

- *Samisk semesteremne og samisk nybegynnerkurs*

Unntak fra kravet om generell studiekompetanse og spesielle opptakskrav fastsatt under § 4-10 fjerde strekpunkt gjelder for søkere som har samisk tilknytning etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Finsk semesteremne og årsenhet i kvensk*

Unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjelder søkere som har finsk eller kvensk tilknytning etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

§ 3-6. Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag

Unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjelder for søkere som fyller spesielle faglige krav fastsatt av institusjonen ved opptak til følgende utdanninger og/eller institusjoner (jf. § 4-1):

- *Studier i utøvende og skapende kunst ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolene i Oslo og Norges Dansehøgskole*
- *Folkekunst og folkemusikk ved Høgskolen i Telemark*
- *Kunstfaglig utdanning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og ved UiT Norges arktiske universitet*
- *Studier i utøvende og skapende musikk*
- *Studium i folkedans ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet*
- *Forfatterstudium ved Høgskolen i Telemark*
- *Scenekunstutdanning ved Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Musikkteaterskolen*
- *Studium i duodji 1 ved Samisk høgskole*
- *Studier i visuell kunst ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i eurytmi ved Den norske eurytmihøgskolen*

§ 3-7 Unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagte studier i akvakultur – havbruk og fiskerifag

Institusjoner kan ta opp søkere med relevant fagbrev som ikke oppfyller kravene til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagte studier i akvakultur.

§ 3-8 Unntak fra krav om generell studiekompetanse for opptak til studier i nautikk

Institusjoner kan ta opp søkere med relevant fagbrev som ikke fyller kravene til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagte studier i nautikk.

§ 3-9 Unntak fra krav om generell studiekompetanse for opptak til studier i serviceledelse og markedsføring ved Høgskolen i Hedmark

Høgskolen i Hedmark kan ta opp søkere med relevant fagbrev som ikke fyller kravene til generell studiekompetanse, til spesielt tilrettelagte studier i serviceledelse og markedsføring.

Kapittel 4. Spesielle opptakskrav

§ 4-1. Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

(1) I tillegg til kravet om generell studiekompetanse har departementet fastsatt spesielle opptakskrav for studier og fagområder jf. §§ 4-1 til 4-10. Fagkravene refererer i hovedsak til norsk videregående opplæring, studieforberedende utdanningsprogram. Fagkravene må være bestått.

(2) Opptaksorganet har plikt til å vurdere om annen utdanning eller dokumentasjon av kunnskaper kan godkjennes som likeverdige. Departementet kan gi nærmere regler.

§ 4-2. Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag

- *Medisin, odontologi, ernæring og farmasi*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2) og Fysikk 1 og Kjemi (1+2)

- *Bioingeniørutdanning og Reseptarutdanning*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2) og Fysikk 1 eller Biologi 1 eller Kjemi 1

- *Ortopediingeniørutdanning*

Matematikk (R1+R2) og Fysikk 1

- *Tannteknikerutdanning*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2) eller Fysikk 1 eller Kjemi 1

- *Veterinærmedisin*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2) og Kjemi (1+2)

§ 4-3. Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

- *Informatikkutdanning*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2)

- *Realfag, natur- og miljøfag*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2) og Matematikk (R1+R2) eller Fysikk (1+2) eller Kjemi (1+2) eller Biologi (1+2) eller Informasjonsteknologi (1+2) eller Geofag (1+2) eller Teknologi og forskningslære (1+2)

§ 4-4. Spesielle opptakskrav til arkitektur- og teknologiske fag

- *Arkitektutdanning* ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Matematikk (R1+R2) og Fysikk 1

Søkere med nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskaper i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

Søkere med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsatt av departementet 1998/1999 og tidligere studieordninger, må dokumentere kunnskaper tilsvarende Matematikk R2.

- *Arkitektutdanning* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Bergen arkitektthøgskole

Søkeren må bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Integrert masterstudium i teknologiske fag, med unntak av NTNU*

Matematikk (R1+R2) og Fysikk 1

Søkere med nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskaper i matematikk og fysikk.

Søkere med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsatt av departementet 1998/1999 og tidligere studieordninger, må dokumentere kunnskaper tilsvarende Matematikk R2.

Søkere med bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høyskoleutdanning fyller fagkravene for opptak uten hensyn til de spesielle kravene i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

For opptak til NTNU, se eget punkt sju.

- *3-årig ingeniørutdanning*

Matematikk (R1+R2) og Fysikk 1

Søkere med nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskaper i matematikk og fysikk.

Søkere med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsatt av departementet 1998/1999 og tidligere studieordninger, fyller kravene for opptak uten hensyn til de spesielle kravene i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

Søkere som har bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høgskoleutdanning fyller kravene for opptak uten hensyn til de spesielle opptakskravene i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

Søkere som har generell studiekompetanse og har bestått et realfagskurs med ett semesters omfang med fordypning i matematikk og fysikk fyller kravene for opptak uten hensyn til de spesielle kravene i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

For søkere med generell studiekompetanse som blir tatt opp til treterminordning, gjelder ikke det spesielle opptakskravet i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

For søkere som tas opp til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning, jf. § 3-3, med grunnlag i fagbrev/svennebrev og minimum 12 måneder relevant praksis, gjelder ikke det spesielle opptakskravet i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

- *Teknisk bygningsvern og restaureringsarbeider og Utøvende tradisjonshåndverk*
Relevant fagbrev.

- *Landskapsarkitektur ved Arkitektur- og designhøgskolen*

Søkeren må bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Integrert masterstudium i teknologiske fag ved NTNU*

Matematikk (R1 + R2) og Fysikk1. Søkeren må dokumentere et gjennomsnitt på minimum karakteren 4,0 i matematikk R2 (140 timer).

Søkere med nyere godkjent 2-årig fagskoleutdanning i tekniske fag må dokumentere tilsvarende kunnskaper i matematikk og fysikk.

Søkere med 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsatt av departementet 1998–1999 og tidligere studieordninger, må dokumentere kunnskaper tilsvarende Matematikk R2 med et gjennomsnitt på minimum karakteren 4,0.

Søkere med bestått 1-årig forkurs for ingeniørutdanning og maritim høyskoleutdanning (krav om karakteren C eller bedre i matematikk) fyller fagkravene for opptak uten hensyn til de spesielle fagkravene i matematikk og fysikk som er fastsatt her.

§ 4-5. Spesielle opptakskrav til enkelte økonomiske og administrative fag

- *Integrert masterstudium i økonomisk/administrative fag og i samfunnsøkonomi*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1+S2)

- *Kostøkonomutdanning*

Fagbrev som institusjonskokk eller tilsvarende

- *Matematisk finans*

Matematikk R1 eller Matematikk (S1 + S2)

§ 4-6. Spesielle opptakskrav til enkelte hotell- og reiselivsfag

- *Hotelladministrasjon*

Søkere må dokumentere 1 år relevant praksis

- *Kjøkken- og restaurantledelse*

Fagbrev som kokk, institusjonskokk eller servitør. Andre fag-/svennebrev fra utdanningsprogram for restaurant- og matfag kan vurderes.

§ 4-7. Spesielle opptakskrav til pedagogiske fag

- *Grunnskolelærerutdanning og 5-årig lektorutdanning*

For opptak til studieåret 2015/2016 gjelder følgende:

Søkeren må dokumentere minimum 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 3,0 i matematikk (224 timer). For søkere til grunnskolelærerutdanning med realfag, miljø- og naturfag gjelder i tillegg kravet fastsatt i § 4-3 tredje strekpunkt. For søkere til allmennlærerutdanning ved Samisk høgskole, gjelder i tillegg krav fastsatt i § 4-10. For søkere som har samisk som førstespråk eller andrespråk gjelder karakterkravet i norsk for gjennomsnittet av karakterene i norsk (309 timer) og samisk (309 timer). For søkere som har norsk tegnspråk eller finsk som andrespråk, gjelder karakterkravet i norsk gjennomsnittet av karakterene i første- og andrespråk.

Fra og med opptak til studieåret 2016-2017 gjelder følgende:

Søkeren må dokumentere minimum 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 4,0 i matematikk (224 timer). For søkere til grunnskolelærerutdanning med realfag, miljø- og naturfag gjelder i tillegg kravet fastsatt for realfag, miljø- og naturfag i § 4-3. For søkere til grunnskolelærerutdanning ved Samisk høgskole, gjelder i tillegg krav fastsatt i § 4-10. For søkere som har samisk som førstespråk eller andrespråk, gjelder karakterkravet i norsk for gjennomsnittet av karakterene i norsk (309 timer) og samisk (309 timer). For søkere som har norsk tegnspråk eller finsk som andrespråk, gjelder karakterkravet i norsk gjennomsnittet av karakterene i første- og andrespråk.

- *Grunnskolelærerutdanning med musikk*

Søkeren må, i tillegg til kravene i første strekpunkt dokumentere kunnskaper og ferdigheter i musikk etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Grunnskolelærer- og barnehagelærerutdanning med sørsamisk*

Søkeren må dokumentere kunnskaper i sørsamisk språk etter nærmere regler fastsatt av institusjonen. For grunnskolelærerutdanning gjelder i tillegg kravene i første strekpunkt.

- *Faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag*

Søkere må dokumentere minimum 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 3,0 i matematikk (224 timer).

Søkere til faglærerutdanning i musikk, dans og drama må i tillegg dokumentere kunnskaper og ferdigheter i musikk, dans eller drama etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Grunnutdanning i musikk, dans og drama som er pedagogisk rettet*

Søkeren må dokumentere kunnskaper og ferdigheter i musikk, dans eller drama etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

- *Yrkesfaglærerutdanning*

Fag-/svennebrev eller annen fullført og bestått 3-årig yrkesutdanning i skole fra videregående opplæring og 2 års relevant praksis etter avsluttet utdanning. I de tilfeller der det kreves autorisasjon for å praktisere i yrket, kreves det også autorisasjon for opptak til yrkesfaglærerutdanningen.

- *Tre-årig lærerutdanning for tospråklige lærere*

Søkere må dokumentere et gjennomsnitt på minimum karakteren 3 eller bedre i norsk (393 timer) og tospråklig kompetanse etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

§ 4-8 (opphevet 1. januar 2009)

§ 4-9. Spesielle opptakskrav til enkelte kunstfag

Ved opptak til følgende utdanninger må søkeren bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen:

- *Studier ved Kunsthøgskolen i Bergen*
- *Studier ved Kunsthøgskolen i Oslo*
- *Scenekunstutdanning ved Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Musikkteaterskolen*
- *Studier i utøvende og skapende musikk*

- *Musikkvitenskap og Musikkteknologi* ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Musikkvitenskap ved Universitetet i Oslo
- *Kunstfaglig utdanning* ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og ved UiT - Norges arktiske universitet
- *Forfatterstudium*
- *Studieprogram dansevitenskap*
- *Studier* ved Norges Dansehøyskole
- *Musikkterapi* ved Universitetet i Bergen
- *Studier i visuell kunst* Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology
- *Bachelorstudium i eurytmi* ved Den norske eurytmihøyskolen

§ 4-10. Spesielle opptakskrav til diverse fag

- *Spesialtilpasset høyskoleutdanning for døve* ved Høgskolen i Sør-Trøndelag
Søkere må dokumentere ferdigheter i norsk tegnspråk etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.
- *Flerkameraproduksjon og dokumentarfilmproduksjon* ved Høgskolen i Lillehammer
Søkerne må dokumentere kunnskaper i form av innsendt arbeid og bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.
- *Kulturprosjektledelse og Produksjons- og prosjektledelse* ved Høgskolen i Lillehammer
Søkerne må dokumentere kunnskaper i form av innsendt arbeid og bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.
- *Studium* ved Samisk høgskole og studier i samiske språk ved andre institusjoner
Søkeren må dokumentere kunnskaper i samisk språk etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.
- *2-årig trafikkførerutdanning*
Søkeren må ha hatt gyldig førerkort klasse B (personbil) sammenhengende de siste tre årene.
- *Paramedicutdanning*
Fagbrev som ambulanspersonell eller relevant høyere utdanning
- *Luftfartsfag*
Matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og Fysikk 1 samt bestått opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.
- *Tre-årig utdanning prehospitalt arbeid - paramedic* ved Høgskolen i Oslo og Akershus
Søkere må dokumentere klasse B (personbil) og bestått fysisk opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt av institusjonen.

Søkere til følgende studier og institusjoner må bestå opptaksprøve etter nærmere regler fastsatt ved institusjonen

- *Fotojournalistutdanning* ved Høgskolen i Oslo
- *Animasjon* ved Høgskolen i Volda
- *Industridesign* ved Arkitektur- og designhøgskolen
- *Produktdesignutdanning* ved Høgskolen i Akershus

- *Studier ved Rudolf Steinerhøyskolen*
- *Smykkedesign ved Universitetet i Agder*
- *Film- og fjernsynsutdanning ved Høgskolen i Lillehammer*
- *Bachelorstudium i Art Direction ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Experience & Event ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Grafisk design ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Retail Design ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i Tekst og skribent ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Bachelorstudium i film og TV ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Lys og scene Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Årsstudium i lydproduksjon ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*
- *Årsstudium i film og TV ved Westerdals - Oslo School of Arts, Communication and Technology*

§ 4-11. Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

For opptak til desentralisert og/eller deltidsutdanning kan institusjonene fastsette spesielle opptakskrav i form av relevant yrkeserfaring og arbeidstilknytning i studietiden. For opptak til deltidsstudium kan det i tillegg stilles krav om tilknytning til utdanningsstedet.

Kapittel 5. Opptak på visse vilkår (Betinget opptak)

§ 5-1. Opptak på visse vilkår

(1) Søkere som på grunn av spesielle omstendigheter ikke kan avlegge eksamen i videregående opplæring, og som derfor ikke kan få dokumentasjon for bestått opplæring som normalt er krav for opptak til institusjoner som omfattes av denne forskrift, kan få opptak til høyere utdanning på visse vilkår. Søkeren får opptak til høyere utdanning på vilkår av at han/hun består eksamen i ett eller flere fag i videregående opplæring i løpet av første semester etter opptak. Det er en forutsetning at søkeren har karakteren 2 eller bedre i standpunktkarakter i det faget han/hun ikke har avlagt eksamen i, og at søkeren ikke allerede har avsluttende vurdering i faget.

(2) Med særskilte forhold menes her sykdom, ulykker eller dødsfall i nær familie. Dersom det foreligger andre særskilte forhold, kan opptaksorganet gi opptak på visse vilkår. Særskilte forhold må dokumenteres ved attest fra lege, annet helsepersonell, politi eller tilsvarende.

(3) Søkere som har fått opptak på visse vilkår, kan ikke få reservert studie plass til senere opptak.

(4) Studenter med opptak på visse vilkår som ikke fyller opptakskravene innen den fastsatte fristen, mister studie plassen og studieretten.

(5) Studenter som avlegger eksamen i et studium de har fått opptak til på visse vilkår, får ikke denne eksamenen godkjent som bestått uten at opptakskravet er oppfylt.

(6) Den utdanningsinstitusjon som gir opptak på visse vilkår, skal så langt det er mulig og rimelig, legge til rette for at studenten både kan gå opp til utsatt eksamen i videregående opplæring, og gjennomføre det studiet det på visse vilkår er gitt opptak til. Dersom institusjonen ikke finner å kunne legge til rette på denne måten, skal studenten få forlenge opptaket på visse vilkår til neste gang det blir arrangert utsatt eksamen i det aktuelle faget i videregående opplæring.

Kapittel 6. Politiattest ved opptak til høyere utdanning

§ 6-1. Generelt

(1) Søkere til utdanninger hvor studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, skal legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd i forbindelse med opptak.

(2) Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning.

(3) Den enkelte utdanningsinstitusjon må vurdere om utdanningene de tilbyr omfattes av første ledd eller andre ledd og kreve fremlagt politiattest av studenter til disse utdanningene.

(4) Den enkelte utdanningsinstitusjon har plikt til å gi tilstrekkelig og relevant informasjon om studienes innhold, herunder om det er krav om politiattest. Informasjon om krav om politiattest må også fremkomme i brev om tilbud om studieplass.

§ 6-2. Utstedelse av politiattest

For utstedelse av politiattest gjelder lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten, med tilhørende forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten.

§ 6-3. Tidspunktet for fremleggelse av politiattest

(1) Søkere som får tilsagn om plass ved utdanninger som nevnt i denne forskrifts § 6-1 første og andre ledd og som har merknad på politiattesten som er relevant for opptak til vedkommende utdanning, skal sende politiattesten til utdanningsstedet innen tre uker.

(2) Søkere som får tilsagn om plass ved utdanninger som nevnt i § 6-1 første og andre ledd og som ikke har merknad på politiattesten som er relevant for opptak til vedkommende utdanning, skal legge frem politiattesten for utdanningsstedet senest ved fastsatt utdanningsstart, jf. § 6-4.

(3) Søkere som får tilsagn om plass ved utdanninger mindre enn fjorten dager før, eventuelt etter, studiestart, skal legge fram politiattesten senest tre uker etter at tilsagn om utdanningsplass er gitt.

(4) Politiattesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

§ 6-4. Bekreftelse ved opptak

Søkere som omfattes av denne forskrifts § 6-3 andre ledd, skal sammen med melding om at de mottar studieplassen bekrefte at de kjenner regelverket om politiattest, og at de vil levere attest som er relevant for opptak til vedkommende utdanning, jf. § 6-1, innenfor de fastsatte frister.

§ 6-5. Fornyhet vandelskontroll

Fornyhet vandelskontroll kan foretas i samsvar med politiregisterloven §43.

§ 6-6. Følger av at politiattest ikke fremlegges

(1) Søkere eller studenter som ikke fremlegger politiattest i henhold til reglene i denne forskriften, har ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudier ved den aktuelle utdanningen.

(2) Det kan gjøres unntak fra bestemmelsen i første ledd dersom årsaken til at søkeren eller studenten ikke fremlegger politiattest i henhold til reglene i denne forskriften, ligger utenfor vedkommendes kontroll.

§ 6-7. Følger av at studenten ikke kan delta i praksisstudier/ klinisk undervisning

Studenter som ikke kan delta i obligatorisk praksisstudier/klinisk undervisning, vil ikke kunne få vitnemål for fullført grad eller utdanning.

§ 6-8. Behandling av politiattesten med merknad

(1) Dersom det fremgår av en politiattest at studenten har merknad som nevnt under § 6-1, skal utdanningsinstitusjonen straks underrette om retten studenten har til bistand i henhold til lov om universiteter og høyskoler § 4-9 sjuende ledd.

(2) Søkeren eller studenten skal bidra til å opplyse saken ved å fremlegge dokumentasjon om forhold som ligger til grunn for eventuelle merknader på politiattesten. Søker eller student som ikke fremlegger slik dokumentasjon, har ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudier ved den aktuelle utdanningen.

(3) Utdanningsinstitusjonen skal snarest mulig og senest innen ti dager etter at all dokumentasjon i saken foreligger, sende politiattesten til institusjonens klagenemnd, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-9 femte ledd. Med politiattesten skal det følge en oversikt over innhold og veiledning i den kliniske undervisningen/praksisstudier og en uttalelse om hvorvidt studenten bør utelukkes fra å delta i denne. Studenten skal samtidig få kopi av institusjonens uttalelse til nemnda med vedlegg, og gis fjorten dagers frist til å uttale seg til nemnda.

(4) Institusjonens klagenemnd skal behandle saken snarest mulig, og senest innen fire uker etter at saken er mottatt fra utdanningsinstitusjonen. Studenten har ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudier ved den aktuelle utdanningen før institusjonens klagenemnd har fattet vedtak i saken.

(5) Nemnda skal med bakgrunn i forholdene ved den kliniske undervisningen og praksisstudiene ved den aktuelle utdanningen, og opplysningene om de forhold som ligger til grunn for politiattesten, vurdere om hensynet til pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre skal føre til at studenten utestenges fra klinisk undervisning eller praksisstudier.

(6) Nemnda kan innkalle studenten til møte dersom det er nødvendig for å få saken tilfredsstillende opplyst.

(7) Felles klagenemnd er klageinstans for nemndas vedtak, jf. forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10.

(8) For oppbevaring av politiattest vises det til politiregisterforskriften § 37-2.

§ 6-9. Taushetsplikt

(1) Den som får kjennskap til taushetsbelagte opplysninger gjennom en politiattest, plikter overfor uvedkommende å bevare taushet om disse, jf. forvaltningsloven § 13 - § 13e og politiregisterloven § 47.

(2) Brudd på taushetsplikten kan straffes etter straffeloven § 121.

Kapittel 7. Rangering av søkere ved opptak

§ 7-1. Generelt om rangering og kvoter

(1) Opptak til studier skjer på grunnlag av rangering innenfor kvoter. Kvote er et bestemt antall eller en bestemt andel av studieplassene som fordeles blant søkere som tilfredsstillt nærmere bestemte krav.

(2) Alle kvalifiserte søkere som innen fastsatte frister for opptaket dokumenterer at de oppfyller tilhørighetskriteriene for en kvote, konkurrerer om studieplass i kvoten.

(3) Grunnlaget for rangering er den dokumentasjon som kvalifiserer søkeren for et studium.

(4) Søkere med høy poengsum rangeres foran søkere med lav poengsum. Søkere med lik poengsum i en kvote rangeres etter alder.

(5) 10 dager etter studiestart kan den enkelte institusjon, dersom det har vist seg umulig å innkalle søkere i samsvar med rangeringslister, tilby ledige studieplasser til kvalifiserte søkere uten hensyn til rangeringen for øvrig.

§ 7-2. Kvote for førstegangsvitnemål og ordinær kvote

(1) Kvote for førstegangsvitnemål omfatter søkere som ikke fyller mer enn 21 år i opptaksåret og som har fått utstedt førstegangsvitnemål etter tre år i videregående opplæring etter bestemmelser fastsatt i *forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa*. Kvoten omfatter også søkere som ikke fyller mer enn 21 år i opptaksåret og som har oppnådd generell studiekompetanse på bakgrunn av vitnemål fra yrkesfag fullført og bestått på normal tid i tillegg til at de oppfyller fagkravene i § 2-1.

(2) Søkere i kvote for førstegangsvitnemål rangeres på grunnlag av bestemmelsene i § 7-5, § 7-8, § 7-9 eller etter §§ 7-13 og 7-14.

(3) 50 % av studieplassene skal tilbys søkere i kvote for førstegangsvitnemål.

(4) Søkere som fyller kriteriene for opptak i kvote for førstegangsvitnemål, men som ikke får tilbud om studieplass, konkurrerer videre i ordinær kvote.

(5) Departementet kan unnta enkelte studier fra kravet om kvote for førstegangsvitnemål.

§ 7-3. Spesielle kvoter

(1) Når særskilte forhold gjør det ønskelig, kan departementet fastsette spesielle kvoter for enkelte utdanninger. Spesielle kvoter har andre tilhørighetskriterier enn kvote for førstegangsvitnemål.

(2) Departementet kan i særskilte tilfeller fastsette kvote for førstegangsvitnemål innenfor en spesiell kvote.

(3) Departementet kan fastsette avvikende rangeringsregler for spesielle kvoter, herunder regler for tildeling av særlige tilleggspoeng.

(4) Søkere som fyller kriteriene for opptak i en spesiell kvote, men som ikke får tilbud om studieplass, konkurrerer eventuelt videre i kvote for førstegangsvitnemål og deretter i ordinær kvote, jf. § 7-2.

§ 7-4. Poengberegning av søkere med mer enn ett grunnlag for rangering

Søkere som fyller kravene til generell studiekompetanse både som 23/5-søker og på grunnlag av 3-årig videregående opplæring eller tilsvarende, jf. § 2-1, skal poengberegnes etter begge disse grunnlagene for rangering. Ved rangering som 23/5-søker kan det for disse søkerne inngå fag fra beståtte vitnemål eller kompetansebevis som er nødvendig for at søkeren skal bli kvalifisert for et studium, og fag som kan gi tilleggspoeng. Lærestedet skal bruke den poengberegningen som gir høyest rangering.

§ 7-5. Karakterpoeng for søkere med 3-årig videregående opplæring

(1) Alle fag med tallkarakterer som inngår i grunnlaget for rangering, skal regnes med i beregningen av karakterpoeng.

(2) Karakterpoeng er gjennomsnittet av samtlige tallkarakterer, med to desimaler, multiplisert med 10. For fellesfag skal bare karakter(er) på høyeste nivå inngå i beregningen av karakterpoeng.

(3) Departementet eller den institusjon departementet bemyndiger, kan fastsette omregningstabeller for søkere med International Baccalaureate, fransk baccalauréat eller annen videregående opplæring fra utlandet.

(4) For søkere med vitnemål fra norsk gymnas med bokstavkarakterer gjelder fastsatt omregningstabell, jf. § 9-2.

§ 7-6. Karakterpoeng for 23/5-søkere

(1) Karakterpoengene regnes ut på grunnlag av de fagene som dekker generelle og spesielle opptakskrav og de fagene som gir tilleggspoeng.

(2) Karakterpoengene regnes ut som gjennomsnittet av samtlige tallkarakterer med to desimaler, multiplisert med 10. For fellesfag skal bare karakter(er) på høyeste nivå inngå i beregningen av karakterpoeng.

(3) Søkere som tilfredsstillere ett eller flere generelle eller spesielle fagkrav for opptak på grunnlag av annen utdanning eller dokumentasjon av kunnskaper enn fagene bestått i norsk eller nordisk videregående opplæring, skal rangeres etter § 7-12.

§ 7-7. Karakterforbedringer

Ved beregning av karakterpoeng utenom kvote for førstegangsvitnemål skal karakterforbedringer erstatte tidligere karakter(er) i samme fag.

§ 7-8. Tilleggspoeng for realfag og fremmedspråk fra videregående opplæring

(1) Det kan totalt gis inntil 4 tilleggspoeng for programfag fra programområde for realfag og programfag innen "Fremmedspråk" fra videregående opplæring i Kunnskapsløftet. Fagene må være bestått. Det gis ikke uttelling for fag som overlapper hverandre.

(2) Alle programfag fra programområde for realfag og programfag innen "Fremmedspråk" med et omfang på 140 timer gir 0,5 tilleggspoeng, bortsett fra fagene Matematikk R2, Fysikk 2 og "Fremmedspråk" III, som gir 1,0 tilleggspoeng.

(3) Søkere med studieforbereende Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk får 0,5 tilleggspoeng.

(4) Søkere med vitnemål fra annen nåværende eller tidligere norsk eller nordisk videregående opplæring som er eller har vært offentlig godkjent, eller med opptaksgrunnlag fra utlandet for øvrig, kan få inntil 4 tilleggspoeng når det i deres utdanning inngår fagkombinasjoner som må anses likeverdige med de realfag og fremmedspråk som etter andre ledd gir rett til tilleggspoeng.

§ 7-9. Tilleggspoeng for underrepresentert kjønn

Departementet kan bestemme at det for enkelte utdanninger gis 1 eller 2 tilleggspoeng for søkere av det kjønn som er klart underrepresentert blant studenter eller yrkesutøvere fra vedkommende utdanning.

§ 7-10. Tilleggspoeng for alder

(1) For søkere utenom kvote for førstegangsvitnemål som har vitnemål om bestått treårig videregående opplæring som gir studie- eller yrkeskompetanse, gis det 2 alderspoeng pr. år fra og med det året søkeren fyller 20 år, maksimalt 8 poeng.

(2) For 23/5-søkere gis det 2 alderspoeng pr. år fra og med det året søkeren fyller 24 år, maksimalt 8 poeng.

§ 7-11. Tilleggspoeng for høyere utdanning, ett år på folkehøgskole, siviltjeneste eller militær førstegangstjeneste

(1) Det gis 2 tilleggspoeng for *enten* et fullført studium eller samlet 60 studiepoeng ved universitet eller høyskole, *eller* ett år på en folkehøgskole med godkjent skoledokumentasjon, *eller* fullført militær førstegangstjeneste eller siviltjeneste.

(2) Et fullført halvårig studium eller 30 studiepoeng gir 1 tilleggspoeng.

(3) Det gis maksimalt 2 tilleggspoeng etter denne bestemmelsen.

§ 7-12. Rangering av søkere som ikke kan poengberegnes

(1) Kvalifiserte søkere som ikke kan poengberegnes, må rangeres i forhold til poengberegnete søkere ved hjelp av en individuell skjønnsmessig vurdering. For å få tilbud om opptak kreves det likeverdige ferdigheter og kunnskaper med søkere som får tilbud om opptak etter rangering på grunnlag av poengberegning.

(2) Ved vurderingen skal det tas hensyn til om søkeren har et opptaksgrunnlag og en fagsammensetning som er likeverdig med det som gir grunnlag for tilleggspoeng for realfag/fremmedspråk for søkere som kan poengberegnes.

(3) Opptaksorganet skal ved vurderingen legge vekt på søkerens reelle kvalifikasjoner for studiet, herunder søkerens norskkunnskaper.

§ 7-13. Rangering på grunnlag av særskilt vurdering

(1) Grunnlag for opptak etter særskilt vurdering kan være at annet morsmål enn norsk, sykdom, funksjonshemming eller andre spesielle forhold gir grunn til å anta at søkerens karakterpoengsum etter bestemmelsene i §§ 7-5 til 7-7 ikke gir et riktig bilde av søkerens kvalifikasjoner.

(2) Søkere som ønsker å bli vurdert etter denne bestemmelsen, må be om dette i søknaden og legge ved egen begrunnelse og dokumentasjon av de forhold som anføres.

(3) Forhold som nevnt over gir ikke i seg selv rett til studieplass. For å få tilbud om opptak kreves det likeverdige ferdigheter og kunnskaper med søkere som får tilbud om opptak etter §§ 7-1 til 7-12 og § 7-14.

(4) For studier med opptaksprøve kommer denne bestemmelsen til anvendelse for så vidt tilbud om opptaksprøve eller endelig rangering helt eller delvis bygger på poengberegning etter §§ 7-1 til 7-12.

(5) Søkere som ikke får tilbud om opptak etter disse reglene, skal rangeres etter reglene i hhv. §§ 7-1 til 7-12 og § 7-14.

§ 7-14. Rangering på grunnlag av opptaksprøve

(1) Søkere til studier som etter §§ 4-4, 4-9 og 4-10 har opptaksprøve som spesielt opptakskrav kan rangeres på en av følgende måter:

- Etter §§ 7-1 til 7-13 alene
- På grunnlag av opptaksprøve alene
- På grunnlag av både §§ 7-1 til 7-13 og opptaksprøve.

(2) Departementet fastsetter hvilket alternativ som skal brukes for de enkelte studier. Kvote for førstegangsvitnemål, jf. § 7-2, gjelder med mindre departementet har fastsatt unntak, jf. § 7-2 femte ledd.

§ 7-15. Rangering ved opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning

Ved opptak til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning, jf. § 3-3, rangeres søkere med karakteren meget godt på fag-/svenneprøven foran søkere med karakteren godt når søkerne ellers har samme poengsum. Ved fortsatt poenglikhet rangeres søkerne etter alder.

Kapittel 8. Nasjonal klagenemnd for opptak gjennom Samordna opptak

§ 8-1. Nasjonal klagenemnd for opptak gjennom Samordna opptak

(1) Reglene for nasjonal klagenemnd gjelder klager over enkeltvedtak i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler som organiseres av Felles studieadministrativt tjenestесenter.

(2) Reglene for nasjonal klagenemnd gjelder ikke vedtak om opptak på grunnlag av realkompetanse og vedtak om opptak etter at det er innvilget dispensasjon fra enkelte av kravene om generell studiekompetanse, jf. § 3-6 i lov om universiteter og høyskoler. Reglene gjelder heller ikke for klager på vurdering av spesielle opptakskrav som omfatter ferdigheter eller opptaksprøver etter nærmere regler fastsatt av institusjonen. Klager på slike vedtak behandles i samsvar med den klageordning som er etablert ved det enkelte lærested.

§ 8-2. Klagenemndas oppnevning og sammensetning

(1) Klagenemnda oppnevnes av departementet.

(2) Klagenemnda skal ha sju medlemmer og slik sammensetning:

a) En leder og nestleder som skal fylle de lovbestemte krav til lagdommere.

b) Tre medlemmer, hvorav en skal oppnevnes som nestleder, jf. kravet over, og deres varamedlemmer fra de institusjoner forskriften gjelder for.

c) Ett medlem med personlig varamedlem fra forvaltningsområdet for videregående opplæring.

d) To medlemmer og deres varamedlemmer foreslått av representative studentorganisasjoner.

(3) Studentrepresentantene oppnevnes normalt for to år.

(4) Sekretariatet for klagenemnda skal ligge i Felles studieadministrativt tjenestесenter.

§ 8-3. Klagenemndas avgjørelse

(1) Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller nestlederen og minst fire andre medlemmer, herav en studentrepresentant, er til stede.

(2) Klagenemndas vedtak kan ikke påklages.

Kapittel 9. Overgangsregler

§ 9-1. Generell studiekompetanse etter tidligere ordninger

(1) Søkere som iht Reform 94 har bestått 3-årig videregående opplæring med grunnkurs, VKI og VKII, eller bestått fagopplæring med fagbrev/svennebrev, eller er 23/5-søkere, og som har følgende fag, bestått med karakteren 2 eller bedre, fra videregående opplæring (Reform 94):

- norsk (14)
- engelsk (5)
- matematikk (5)
- naturfag (5)
- samfunnsfag (6), som omfatter nyere historie (4) og samfunnslære (2)

har generell studiekompetanse. Fagene er oppgitt med gjennomsnittlig uketimetall i parentes.

(2) For søkere som har lest norsk og samisk med respektive (11)+(11) uketimer, gjelder ikke kravet om 14 uketimer norsk.

(3) Søkere som har bestått 2-årig teknisk fagskole etter rammeplan fastsatt av departementet 1998/1999 oppfyller kravene til generell studiekompetanse.

(4) Søkere som har fullført og bestått 3-årig videregående opplæring, studieretning for allmenne fag eller studieretning for handels- og kontorlag, har generell studiekompetanse. Tilsvarende gjelder for søkere som har bestått eksamen artium eller eksamen fra økonomisk gymnas.

(5) Grunnkurs, VKI og VKII i studieretning for handels- og kontorlag med bestått i fagene norsk, matematikk, regnskapslære, engelsk, sosialøkonomi og organisasjonslære, tilsvarer fagkravene i norsk, engelsk, matematikk og samfunnsfag.

(6) For søkere som våren 1992 eller tidligere har avlagt eksamen eller delprøver i samfunnsfag ved studieretning for allmenne fag, blir 5 uketimer godkjent. Dette kan omfatte geografi, historie og samfunnslære eller samfunnskunnskap.

(7) Søkere som før 1. juni 1997 er tatt opp til, eller kan dokumentere å ha fått en vurdering av sitt opptaksgrunnlag ved et universitet eller en vitenskapelig høyskole på grunnlag av annen høvelig utdanning (tidligere Vei I-, II- og III-vurderinger), eller er tatt opp med hjemmel i § 4 bokstav b punkt 20 i tidligere forskrift 12. desember 1991 nr. 812 om opptak til regionale høyskoler, har generell studiekompetanse.

(8) Søkere som er tatt opp før 1. juli 1997, og som har fullført og bestått et studium i høyere utdanning normert til minst 60 studiepoeng eller to studier normert til minst 30 studiepoeng, har generell studiekompetanse.

(9) For søkere med 3-årig videregående opplæring fra Oslo By Steinerskole til og med 2004 og fra øvrige Rudolf Steinerskoler til og med 2005, gjelder at det skal vurderes individuelt om de fyller kravene til generell studiekompetanse.

(10) Søkere som har dokumentert engelsk med (2 + 2) uketimer fra grunnkurs og VKI i yrkesfaglig studieretning i Reform 94, oppfyller kravet om engelsk 140 timer, jf.

bestemmelser gitt i medhold av forskrift til opplæringsloven § 24-11 om hvordan fag kan erstatte hverandre fra Reform 94 til Kunnskapsløftet.

§ 9-2. Overgangsregler om rangering

(1) Omregningstabell for søkere med vitnemål fra norsk gymnas med bokstavkarakterer:
S = 6, M = 5, G = 4, T = 4, Ng = 2

(2) Kvote for førstegangsvitnemål omfatter også søkere som var omfattet av primærvitnemålskvoten i henhold til forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler, § 7-2, første ledd. Slike søkere kan dokumentere generelle eller spesielle opptakskrav og fag som gir realfagspoeng i form av tilleggsdokumentasjon.

§ 9-3. Overgangsregler for spesielle opptakskrav

Søkere som dokumenterer fastsatte spesielle opptakskrav (realfag) med studieretningsfag fra videregående opplæring før Kunnskapsløftet, oppfyller kravet når de kan dokumentere det fastsatte kravet på VKII-nivå eller tilsvarende ("høyeste nivå"). Søkerne vil samtidig anses å ha oppfylt lavere nivå i faget.

§ 9-4. Overgangsregler for reglene om politiattest

Saker om merknader på politiattest som kommer inn til utdanningsinstitusjonen før 1. januar 2015 oversendes den nasjonale nemnda for politiattest for behandling. Etter dette tidspunktet skal nye saker behandles av institusjonens klagenemnd som første instans. Klager som kommer inn til studiestedet på vedtak fattet av den nasjonale nemnda for politiattest skal oversendes nemnda for ny vurdering før klagen behandles av Felles klagenemnd.

Kapittel 10. Falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner

§ 10-1. Utfyllende definisjoner til lov om universiteter og høyskoler § 3-7 sjette ledd

(1) Et vitnemål eller dokument er falskt dersom vitnemålet eller dokumentet inneholder skriftlig eller digital dokumentasjon som ikke er sannferdig, eller manipulasjon eller endringer i et opprinnelig, skriftlig eller digitalt, vitnemåls eller dokumentets innhold.

(2) Med dokumenter utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner menes dokumenter som er utstedt fra ikke-eksisterende utdanningsinstitusjoner, eller fra utdanningsinstitusjoner som gir uriktig uttrykk for å ha en akkreditering etter lov om universiteter og høyskoler § 3-1 eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

Kapittel 11. Ikrafttredelse

§ 11-1. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2009 og gjelder fra og med opptak til studieåret 2009-2010. Fra samme dato oppheves følgende forskrift:

- Forskrift 10. oktober 2005 nr. 1191 om opptak til universiteter og høyskoler.